Eestis elavate rändetaustaga naiste kogemused lähisuhtevägivallaga hakkama saamises

Nastja Pertsjonok ja Maria Khrapunenko

Balti Uuringute Instituut ja Tartu Rahvusvaheline Maja

2026

Uuring: Eestis elavate rändetaustaga naiste kogemused lähisuhtevägivallaga hakkama saamises

Autorid: Nastja Pertsjonok & Maria Khrapunenko

Projekt: *Mapping of needs of migrant women living in Estonia, and empowering the women, and creating materials for organisations working with migrant women*

Teostaja: Balti Uuringute Instituut ja Tartu Rahvusvaheline Maja

DOI: https://doi.org/10.23657/ibs.2026.9

Täname kõiki küsitluses, intervjuudes ja koosloometöötubades osalejaid!

Märkus tundliku sisu kohta

Aruanne põhineb sellel, mida rändetaustaga naised rääkisid meile enda kogetud vägivallast. Uuringus osalenute arv on väike ning mõned inimesed võivad olla äratuntavad, mistõttu oleme muutnud või üldistanud detaile, mis võiksid võimaldada kedagi tuvastada. Samal põhjusel on märgitud laiad geograafilised päritolupiirkonnad, sest konkreetset riiki nimetades oleksid inimesed liiga äratuntavad.

Rahastanud Euroopa Liit

Uuring on rahastatud "VEIKIAM! / VEICAM! / KOOS LAHENDUSTENI!" GrassRoots projektist nr 101140032, mida kaasrahastas Euroopa Liidu CERV (Citizens, Equality, Rights and Values) programmist (CERV-2023-DAPHNE). Siiski on esitatud seisukohad ja arvamused ainult autorite omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu või Euroopa Komisjoni seisukohti. Euroopa Liit ega Euroopa Komisjon ei vastuta nende eest.

Balti Uuringute Instituut
Lai 30
51005 Tartu
tel 699 9480
ibs.ee

Tartu Rahvusvaheline Maja
tel 5132891
internationalhouse.ee

Sisukord

1. Uuringu taust ja metoodika 5
1.1. Uuringuküsimused ja andmete kogumine 5
1.2. Küsitlus, intervjuud ja koosloometöötoad 6
1.3. Osalejate turvatunne ja heaolu 7
1.4. Valim ja uuringu piirangud 7
2. Vägivalla mõistmine ja abi otsimine 7
2.1. Vägivalla vormid ja äratundmine 7
2.2. Mida peetakse lähisuhtevägivallaks? 8
2.5. Kas ja kellelt abi otsitakse 10
2.6. Milliseid abiallikaid peetakse usaldusväärseks? 10
3. Abi otsimise takistused 11
3.1 Teadmatus ja ebakindlus abivõimaluste suhtes 13
3.2. Hirm abi otsimise tagajärgede ees 15
3.3. Kas pöördumisest on üldse kasu? 16
3.4. Sotsiaalne surve ja kahtlused oma olukorra tõsiduses 16
3.5. Praktilised ja emotsionaalsed takistused 17
4. Abi saamise kogemused 18
4.1. Ärakuulamine, tõsiselt võtmine ja turvatunne 19
4.2. Abi tegelik kättesaadavus ja kasutatavus 20
4.3. Abi järjepidevus ja tugi teenuste vahel liikumisel 21
5. Kuidas rändetaust tekitab või võimendab spetsiifilisi takistusi 22
5.1. Elamisloa kaotamise hirm ja piiriülesed õigusküsimused 22
5.2. Hirm selle ees, et sisserändajaid usutakse vähem 24
5.3 Päritolukogukonna vastuoluline roll 24
5.4. Keeleoskus 25
5.5. Takistuste võimendumine 26
6. Mis võiks naisi aidata? 27
6.1. Lihtsalt juurdepääsetav võimalus olukorda arutada 28
6.2. Selge info erinevate teenuste kohta 29
6.3. Tugiisik, kes julgustab ja aitab emotsionaalselt 29
6.4. Praktilised tingimused peavad võimaldama abi kasutada 30
6.5. Abi peab olema keeleliselt ja emotsionaalselt ligipääsetav 31

7. Kuidas võiks info ja abi naisteni jõuda? 31
8. Mida saavad teha erinevad osapooled 32
8.1. Spetsialiseeritud ja kriisiteenused 33
8.2. Teised võimalikud esimesed kontaktid 34
9. Kokkuvõtteks 37

1. Uuringu taust ja metoodika

Lähisuhtevägivalla korral abi otsimine ja vägivaldsest suhtest väljumine ei ole kunagi lihtne, aga kui naine elab riigis, mida ta veel kuigi hästi ei tunne, teeb see olukorra veelgi keerulisemaks. Rändetaustaga naist võivad mõjutada lisatakistused nagu nt keelebarjäär, piiratud kohalik tugivõrgustik, vähene teadlikkus abisüsteemidest ning ebakindlus oma õiguste ja elamisloa suhtes.

Kuigi rändetaustaga elanike osakaal Eestis on ajas suurenenud, on siin elavate rändetaustaga naiste kogemusi lähisuhtevägivallaga ja abi otsimisega seni vähe uuritud (nt on tehtud sundrände olukorras olevate naiste ja lähisuhtevägivalla kohta, UNHCR, 2025)[1].

Sellest lähtudes soovisime paremini mõista, kuidas rändetaustaga naised Eestis lähisuhtevägivalda mõistavad, kas ja kelle poole nad abi saamiseks pöörduvad, mis takistab neil abi otsimist ja saamist ning millised on nende kogemused erinevate teenustega. Samuti soovisime välja selgitada, millist tuge naised vajavad ning mis võiks muuta olemasoleva abi neile kättesaadavamaks ja paremini kasutatavaks.

Uuringu eesmärk ei ole hinnata lähisuhtevägivalla levimust rändetaustaga naiste seas, vaid mõista naiste kogemusi, tuvastada korduvaid takistusi ja leida võimalusi nende vähendamiseks.

Uuring viidi läbi Balti Uuringute Instituudi (IBS) ja MTÜ Rahvusvahelise Maja (International House Tartu) 2026. aastal alanud ühisprojekti raames. Esimeses etapis (aprill-august 2026) koguti andmeid, seejärel arutati koosloometöötubades naistega koos nende ees seisvaid takistusi ja võimalikke lahendusi (september – oktoober 2026). Uuringu tulemusi kasutatakse rändetaustaga naisi toetavatele organisatsioonidele ja asutustele suunatud infomaterjali koostamiseks ning viie praktilise, abivõimalusi tutvustava töötoa läbiviimiseks (november 2026-märts 2027).

1.1. Uuringuküsimused ja andmete kogumine

Kevadsuvel 2026 viisime läbi online küsitluse (N=101) ja poolstruktureeritud süvaintervjuud (N=12).

Soovisime teada saada

- kas ja kuidas naised abi otsivad,
- mis takistab neid abi otsimisel ja leidmisel,
- nende kogemused abi saamisega ja teenustega
- mis võiks muuta abi ligipääsetavamaks ja tõhusamaks
- mida rändetaustaga naised nimetavad lähisuhtevägivallaks

Tegemist on kombineeritud meetoditega uuringuga, mis on olemuselt lähedal eksploratiivsele uurimusele - st uuringuga, mida tehakse vähetuntud kompleksete teemade puhul, et saada nähtusest esmane ülevaade. Selle uuringuga soovime mõista rändenaiste teekonda lähisuhtevägivallaolukorras, korduvaid mustreid ja rändetausta-spetsiifilisi takistusi, ning lihtsustada vägivallast väljumise teekonda.

[1] (UNHCR (2025), Assessment of the existing referral pathways for forcibly displaced people who have experienced GBV in Estonia)

Uuringus kombineeriti kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmeid, kuid eesmärk ei olnud hinnata lähisuhtevägivalla ulatust rändekogukondades ega üldistada küsitluse tulemusi kogu sihtrühmale. Küsitluse, intervjuude ja koosloometöötubade fookuses oli kogemuste, arusaamade ja abi otsimist mõjutavate mehhanismide kaardistamine.

1.2. Küsitlus, intervjuud ja koosloometöötoad

Online-küsitlus "*Domestic abuse: migrant women's experiences in Estonia*" (N=101) oli turvalisel Alchemer platvormil, küsitluse sai täita eesti, inglise ja vene keeles. Jagasime küsitlust enda ja partnerite võrgustikes, sotsiaalmeedias ja sisserändajatega töötavate organisatsioonide kaudu.

Küsitluse sihtrühma kuulumine põhines vastajate enesemääratlusel: rändetausta olemasolu ei kontrollitud eraldi.

Vastused olid konfidentsiaalsed, osalemine oli vabatahtlik. Osalejate privaatsuse kaitseks oleme osa tausta- ja juhtumidetaile üldistanud või jätnud välja. Päritolu ja muid taustatunnuseid esitame üksnes seal, kus see ei too kaasa sidumist osalejate identiteediga.

Kokku avas küsitluse 126 inimest, ent 25 nendest ei vastanud ühelegi sisulisele küsimusele, seetõttu jäi üldvalimiks 101 vastajat, kellest 74 täitsid küsitluse täielikult, 27 aga osaliselt. Kuna osa vastajaid katkestas küsitluse ning mõned küsimused esitati ainult osale vastajatest, on iga tulemuse juures toodud selle küsimuse vastajate arv.

Oluline on silmas pidada, et **mitte kõik küsitlusele vastanud naised ei olnud isiklikult kokku puutunud lähisuhtevägivallaga,** sest me tahtsime uurida ka rändetaustaga naiste arusaama sellest, mida nad lähisuhtevägivallaks nimetavad ja milliseid abivõimalusi teavad.

Uuringu raames viidi lisaks läbi 12 poolstruktureeritud süvaintervjuud naistega, kes olid Eestis elades kogenud (või kogevad) lähisuhtevägivalda.

Osad intervjuud viidi läbi kas *online* keskkonnas või telefoni teel (naiste enda soovil), osad kontaktkohtumistena (naiste enda valikul). *Online* ja telefonikeskkond pakkusid naistele ilmselt suuremat paindlikkust (nt peab kusagile minema või nt lapsehoidu korraldama) ja mõnele ka suuremat turvatunnet. Intervjuud viidi läbi eesti, inglise, vene ja ukraina keeles, olenevalt naiste eelistustest.

Intervjuude kestus oli 45-90 minutit. Intervjuu oli poolstruktureeritud - olid paika pandud küsimused ja teemad (Eestisse tulek, lähisuhtedünaamika, teadlikkus olemasolevate teenuste kohta, abi otsimise ja saamise kogemus ja vajadus muutuste, uute teenuste vm järele). Iga intervjueeritav sai €20 kinkekaardi (sümboolne tänu, mis ei olnud nii suur, et pelgalt selle pärast intervjuus osaleda).

Pärast küsitluse ja intervjuude teostamist viisime läbi kaks koosloometöötuba, milles osalesid kokku 14 rändetaustaga naist. Töötubade eesmärk oli valideerida ja nüansseerida eelnevalt saadud andmeid, sh tuvastada võimalikke lisatakistusi, ning arutada vajadusi ja võimalikke lahendusi. Lisaks arutati kommunikatsiooniküsimusi ja kanaleid, mille kaudu info abivõimalustest jõuaks rändetaustaga naisteni kõige tõhusamalt.

1.3. Osalejate turvatunne ja heaolu

Enne küsitluse avaldamist ja intervjuude tegemist saime sisendit valdkonnaga tegelevatelt psühholoogidelt. Palusime valideerida küsimusi, et muuta küsitlus turvaliseks ja võimalikult hästi ennetada valulikke reaktsioone. Intervjuude osas läbisid intervjueerijad traumateadliku intervjueerimise koolituse. Ekspertidelt saadud info sai integreeritud nii küsimustikku (nt küsitluse täitmine ohutus kohas, abivõimaluste kohta info lisamine) kui intervjuuplaanidesse (nt käitumine raskete üleskerkivate emotsioonide korral). Isikuandmete käitlus oli kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega (GDPR).

1.4. Valim ja uuringu piirangud

Päritolupiirkonna küsimusele vastas 78 naist; valida sai mitu piirkonda. Kõige rohkem oli Ida-Euroopast pärit vastajaid: 27 märkis Ida-Euroopa või Venemaa (34,6%) ja lisaks 7 kirjutas vastuseks Ukraina (9,0%), kokku 34 vastajat (43,6%). Kesk- või Lõuna-Euroopast oli 9 vastajat (11,5%), Lähis-Idast 8 (10,3%), Põhja- või Lääne-Euroopast 7 (9,0%), Lõuna-Aasiast 5 (6,4%), Kaukaasiast, Ladina-Ameerikast ja Kariibi mere piirkonnast ning Kagu-Aasiast igaühest 2 (2,6%) ning Põhja-Aafrikast, Sahara-tagusest Aafrikast ja Ida-Aasiast igaühest 1 (1,3%). Kolm vastajat (3,8%) märkis, et on sündinud Eestis, ja viis (6,4%) eelistas mitte vastata.

Elukoha küsimusele vastas 77 naist. Enamik neist elas Harjumaal (61,0%) ja Tartumaal (19,5%), Pärnumaal elas 5,2%, Ida-Viru-, Lääne-, Lääne-Viru- ja Võrumaal igaühes 2,6% ning Rapla- ja Viljandimaal igaühes 1,3%; üks vastaja eelistas mitte vastata.

Kuna küsitlus oli internetikeskkonnas, nõudis vastamine teatud oskusi ja harjumust *online*-maailmas toimetada. Me teame, et naised, kellel on kõige raskem abi leida, võivad olla ka naised, kellel on raske küsitlusele juurdepääsu omada. Püüdsime intervjuudesse leida ka neid, kelle jaoks internetiküsitluse formaat ei ole lihtne. Intervjuudes oli natuke üle poolte naiste Ukrainast ja natuke alla poole mujalt. Seitse neist ei olnud vägivalla tõttu pöördunud ühegi vägivallaga tegeleva teenuse (politsei, varjupaik, naiste tugikeskus, Ohvriabi) poole, kuigi mitmel oli kokkupuude teiste teenustega, nt psühholoogi või perearstiga. Viis naist olid vägivallaga seoses politseiga kokku puutunud ja neli jõudsid varjupaika.

Järgnevalt kirjeldame uuringutulemusi.

2. Vägivalla mõistmine ja abi otsimine

2.1. Vägivalla vormid ja äratundmine

Abi otsimist mõjutab muu hulgas see, kuidas naine lähisuhtes toimuvat enda jaoks tõlgendab. Seetõttu püüdsime uuringus mõista järgmisi aspekte: mida osalenud naised peavad lähisuhtevägivallaks, milliseid vägivallavorme nad on ise kogenud, ning kuidas nad oma kogemusi mõtestavad.

Küsitluses paluti valida, mis kategoriseerub vastaja meelest lähisuhetes vägivallaks (N=101).

Tulemuste tõlgendamisel tuleb arvestada, et küsitlusele võisid suurema tõenäosusega vastata naised, kes olid lähisuhtevägivalla teemast juba teadlikud või selle üle varem mõelnud. Seetõttu

ei saa nende tulemuste põhjal teha üldistusi selle kohta, kuivõrd hästi rändetaustaga naised Eestis erinevaid vägivallavorme ära tunnevad.

2.2. Mida peetakse lähisuhtevägivallaks?

Pea kõik pidasid vägivallaks **füüsilisi ja seksuaalseid agressiooniväljendusi**: 94,1% nimetas vägivallaks löömist ja tõukamist ning 91,1% seksile sundimist. Korduvaid solvanguid, alandamist ja ähvardamist ning laste äravõtmisega hirmutamist pidas mõlemal juhul vägivallaks 92,1% vastajatest. 90,1% pidas vägivallaks ka seda, kui keegi kontrollib passi, elamisluba või muid dokumente või võtab need ära – st valdav enamik vastajatest märkis ära ka kontrollivormi, mis on iseloomulik just rändetaustaga naiste kontekstis.

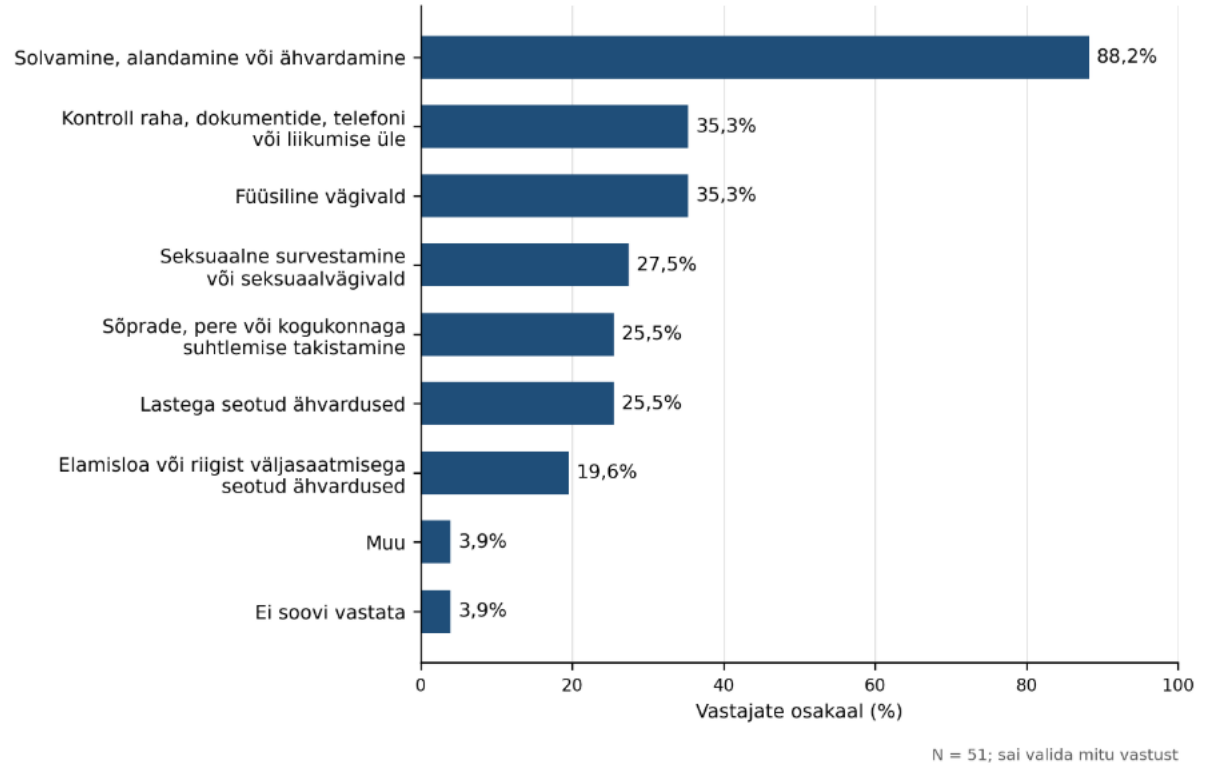
Igapäevast kontrolli nimetas vägivallaks veidi vähem vastajaid: pere ja sõpradega suhtlemise takistamist 86,1%, kontrolli raha või pangakonto üle 85,1%, kontrolli selle üle, kuhu naine läheb ja kellega ta räägib 80,2% ning korduvat telefoni, sõnumite või asukoha kontrollimist 80,2%.

2.3. Millist vägivalda olid vastajad kogenud?

Küsisime ka, kas vastaja on Eestis elades tundnud end lähisuhtes ebaturvaliselt, kontrollituna või ähvardatuna või talle on tekitatud kahju. Lähisuhteks loeti praegust või endist partnerit, abikaasat, pereliiget või samas majapidamises elavat inimest. Küsimusele vastanud 96 naisest vastas jaatavalt 49,0%, eitavalt 37,5%, 8,3% ei olnud kindlad ja 5,2% eelistasid mitte vastata.

NB! Kordame igaks juhuks veel üle, et kuna küsitlus ei põhinenud juhuvalimil, ei saa nende tulemuste põhjal teha järeldusi selle kohta, kui levinud on lähisuhtevägivald rändetaustaga naiste seas Eestis.

Neil, kes vastasid eelnevalt jaatavalt küsimusele, kas nad on ise Eestis lähisuhtevägivalda kogenud või ei olnud kindlad (N=51), palusime täpsustada, mida nad on kogenud. **Kõige sagedamini nimetati psühholoogilist vägivalda:** 88,2% oli kogenud solvamist, alandamist või ähvardusi. **Füüsilist vägivalda** oli kogenud 35,3% ja **kontrolli raha, dokumentide, telefoni või liikumise üle** oli samuti kogenud 35,3%. Seksuaalset survestamist või seksuaalvägivalda oli kogenud 27,5%, isoleerimist sõpradest, perest või kogukonnast 25,5%, nagu ka lastega seotud ähvardusi 25,5%. Ligikaudu viiendik (19,6%) oli kogenud elamisloa kaotamisega või Eestist väljasaatmisega ähvardamist.

Joonis 1. Millist vägivalda või kontrolli on vastajad Eestis elades lähisuhtes kogenud (N=51; küsiti neilt, kes vastasid eelmisele küsimusele „jah“ või „ei ole kindel“; sai valida mitu vastust). Allikas: projekti küsitlus, küsimus 5.

Toome eraldi ka välja, et ühes küsitluse vabavastuses ja ühes intervjuus kirjeldati vägivallavormina ka kägistamist. Kägistamine on üks tugevamaid edasise raske ja eluohtliku vägivalla ohumärke ning sisaldub seetõttu ka riskihindamise küsimustikus (DASH), millel põhineb Eesti MARAC-süsteem.

2.4. Kuidas naised enda kogemuse lähisuhtevägivallana ära tunnevad?

Intervjuud ja töötoad näitasid, et **vägivalla mõistmine on protsess**: toimuvat võidakse tõlgendada ajutisena, teistest teguritest (halb tuju, alkohol, mured) tuleneva probleemina või suhte paratamatu osana. Lisaks võidakse arvata, et sellega peab ise toime tulema, mitte abi küsima. Intervjuudes kordusid kolm viisi, kuidas arusaam olukorrast muutus: vägivald eskaleerus või muutus nähtavamaks (nt tekkis tõsisem füüsiline vigastus), keegi väljaspool suhet andis toimuvale nime ja aitas sellega toimuvat vägivallana mõtestada ja mõnel juhul suutis naine kogetut selgemalt näha alles tagantjärele, pärast suhtest lahkumist. Mitmel juhul oli oluline just väline peegeldus, näiteks psühholoogilt või mõnelt teiselt usaldusväärselt inimeselt.

Naised tõid välja ka, et enda kultuuritaustaga seotud ootused, häbi ja sotsiaalne surve võivad aeglustada vägivallaolukorra äratundmist või tunnistamist - nt kui vägivalla all mõistetakse vaid füüsilist vägivalda. Mitmed tõid välja ka kogukonna normid – nt ootus abielu püsivusele, lahutuste taunimine, hirm saada negatiivseid hinnanguid oma kultuurikogukonnalt, mis mõnikord võibki moodustada ainsa võrgustiku, mis naisel on. See tähendab, et naiste teavitamisel ainult koduvägivallale või füüsilisele vägivallale keskendumine võib minna mööda naistest, kes ei kasuta enda olukorra kohta neid sõnu ja ei tunne ennast sihtgrupina ära, olles pigem kogenud nt kontrolli, seksuaalset sundi või psühholoogilist vägivalda.

Oluline on ka, et toimuva vägivallana defineerimine on esimene etapp ja see ei tähenda automaatselt, et inimene on valmis, oskab või suudab olukorrast väljuma hakata. Abi otsimist mõjutavad lisaks äratundmisele loomulikult ka paljud teised tegurid, sh teadlikkus abivõimalustest, hirm võimalike tagajärgede ees ning praktilised ja emotsionaalsed takistused. Järgnevalt vaatleme, kas ja kelle poole naised abi saamiseks pöörduvad ning mis võib neid selle sammu astumisel takistada.

2.5. Kas ja kellelt abi otsitakse

Naistelt, kes olid partneri poolt vägivalda või kontrolli kogenud, küsisime, kas nad on abi otsinud või kellelegi oma murest rääkinud (N=50). Natuke üle poole (56,0%) vastas jaatavalt. Abi ei olnud otsinud 42,0% vastajatest (21 naist), kellest 11 olid abi otsimist kaalunud, kuid siiski selle sammu tegemata jätnud. 2,0% eelistas mitte vastata.

Abi otsinud naistest 53,6% oli pöördunud Eestis elava pereliikme või sõbra poole, 46,4% politseisse ja 35,7% väljaspool Eestit elava pereliikme või sõbra poole. Sotsiaalteenuste, naiste tugikeskuste, varjupaikade või Ohvriabi (koondkategooria) poole oli pöördunud 28,6% ning juristi või õigusabi poole 25% vastanutest. Tervishoiuteenuste ja vabaühenduste poole oli pöördunud 7,1% vastanutest. Üks vastaja ütles, et kartis kellelegi vägivallast teada anda.

See kinnitab intervjuudes ja töötubades esile kerkinud pilti, et lähisuhtevägivalla korral abi küsimisel **ei ole ühte kindlat „sisenemisust“**. See, kelle poole naine esimesena pöördub, sõltub vägivalla vormist, olukorra tõsidusest, sellest, kui kaugele ta on jõudnud toimuva mõtestamisel, ning sellest, millist abi ta parasjagu vajab.

Akuutse füüsilise ohu korral nähti võimaliku abiallikana pigem politseid või varjupaika, psühholoogilise vägivalla või majandusliku kontrolli korral võidi aga pöörduda esmalt sõbra, kolleegi või psühholoogi poole.

Oluline on ka see, kui turvaline ja ligipääsetav mingi teenus konkreetses olukorras tundub.

Intervjuudes ilmnes aga ka, et **olulisimaks või murranguliseks lüliks oli sageli mitte konkreetne teenus, vaid inimene,** kes märkas, kuulas, aitas toimuvat mõtestada või juhatas järgmise kontaktini. Selleks võis olla näiteks kolleeg, psühholoog, vabatahtlik, mõne ametiasutuse nõustaja. See näitab, et abi kättesaadavust ei määra ainult teenuste olemasolu, vaid ka see, kas naisega eri olukordades kokku puutuvad inimesed (sh pere ja sõbrad, kelle käest sageli abi otsitakse) oskavad märgata, turvaliselt reageerida ja aidata sobiva abini jõuda.

2.6. Milliseid abiallikaid peetakse usaldusväärseks?

Lisaks küsisime vastajatelt, milliseid abiallikaid nad vajaduse korral kõige enam usaldaksid (N=83; valida sai kuni kolm). Kõige sagedamini valiti politsei ja naistevarjupaigad (mõlemad 54,2%), neile järgnes Ohvriabi (34,9%).

Umbes veerand naistest (24,1%) usaldaks enda päritoluriigi võrgustikku (pere, sõbrad või sealsed spetsialistid). Teisi Eesti institutsioone ja organisatsioone valiti harvem: sisserändajaid toetavaid organisatsioone valis kolme usaldusväärseima abiallika hulka 18,1%, Eestis elavat keelelist, kultuurilist või usulist kogukonda 13,3%, KOV sotsiaaltöötajaid 9,6% ja tervishoiutöötajaid 6%.

Kuna vastajad said valida kuni kolm kõige usaldusväärsemat abiallikat, ei tähenda mõne teenuse valimata jätmine tingimata usaldamatust selle vastu. Kõige sagedamini valiti just Eestis tegutsevaid avalikke abiallikaid – politseid, naistevarjupaiku ja Ohvriabi. Samas ei olnud ühtegi teenust, mille oleks oma kolme kõige usaldusväärsema valiku hulka paigutanud valdav enamus vastajatest. Seega ei anna tulemused alust järeldada, et naised ei usalda Eesti ametlikke teenuseid, kuid samuti ei saa nende põhjal rääkida ühegi teenuse ülekaalukast eelistamisest.

Lisaks tuleb silmas pidada, et sellele küsimusele vastasid ka naised, kes ei olnud ise lähisuhtevägivalda kogenud. Seetõttu ei saa tulemusi otseselt samastada eespool kirjeldatud tegelike pöördumistega.

Usaldusväärseks peetavate abiallikate valik erines mõnevõrra ka selle järgi, kas vastaja oli ise lähisuhtes ebaturvalisust või vägivalda kogenud[2]. Politseid ja naistevarjupaiku valisid lähisuhtes kogetud vägivalla või ebaturvalisuse küsimusele jaatavalt (N=41) ja eitavalt (N=32) vastanud naised sarnaselt: politseid kummaski rühmas 56%, varjupaiku vastavalt 59% ja 53%. Teisi abiallikaid valisid kogemusega naised aga harvemini: KOV sotsiaaltöötajaid 7% (kogemuseta naistest 16%), Eestis elavat päritolukogukonda 10% (22%) ja Ohvriabi 29% (38%). Tervishoiutöötajaid valis kogemusega naistest vaid üks, kogemuseta naistest neli (13%). Kuna võrreldavad rühmad olid väikesed, võivad erinevused olla juhuslikud, kuid need viitavad võimalusele, et vägivalda kogenud naiste seas on usaldus mõne abiallika vastu madalam.

Kokkuvõttes, kuigi politsei ja naistevarjupaigad olid kõige sagedamini nimetatud usaldusväärsete abiallikate seas, pöördusid tegelikult abi otsinud naised sageli oma pereliikmete ja sõprade poole. Need tulemused ei ole otseselt võrreldavad, sest küsimused puudutasid erinevaid vastajate rühmi ning mõõtsid erinevaid asju. Samas viitavad need sellele, et abiallika usaldusväärseks pidamine ei tähenda tingimata selle poole pöördumist: valikut mõjutavad ka konkreetne olukord, abivajadus ja abi kättesaadavus. Samuti ei tähenda konkreetse sõbra või pereliikme usaldamine tingimata usaldust laiema päritolu- või kultuurikogukonna vastu.

3. Abi otsimise takistused

Abi otsimist võivad takistada nii vähene teadlikkus olemasolevatest abivõimalustest, hirm pöördumise tagajärgede ees kui ka praktilised ja emotsionaalsed raskused. Uuringus kerkisid esile mh hirm partneri reaktsiooni ees, kahtlus oma olukorra tõsiduses, häbi ja hirm ümbritsevate inimeste hinnangute ees, majanduslik sõltuvus, mure laste pärast ning hirm selle ees, et raskemate füüsiliste vigastuste puudumisel ei võeta naise kogemust tõsiselt.

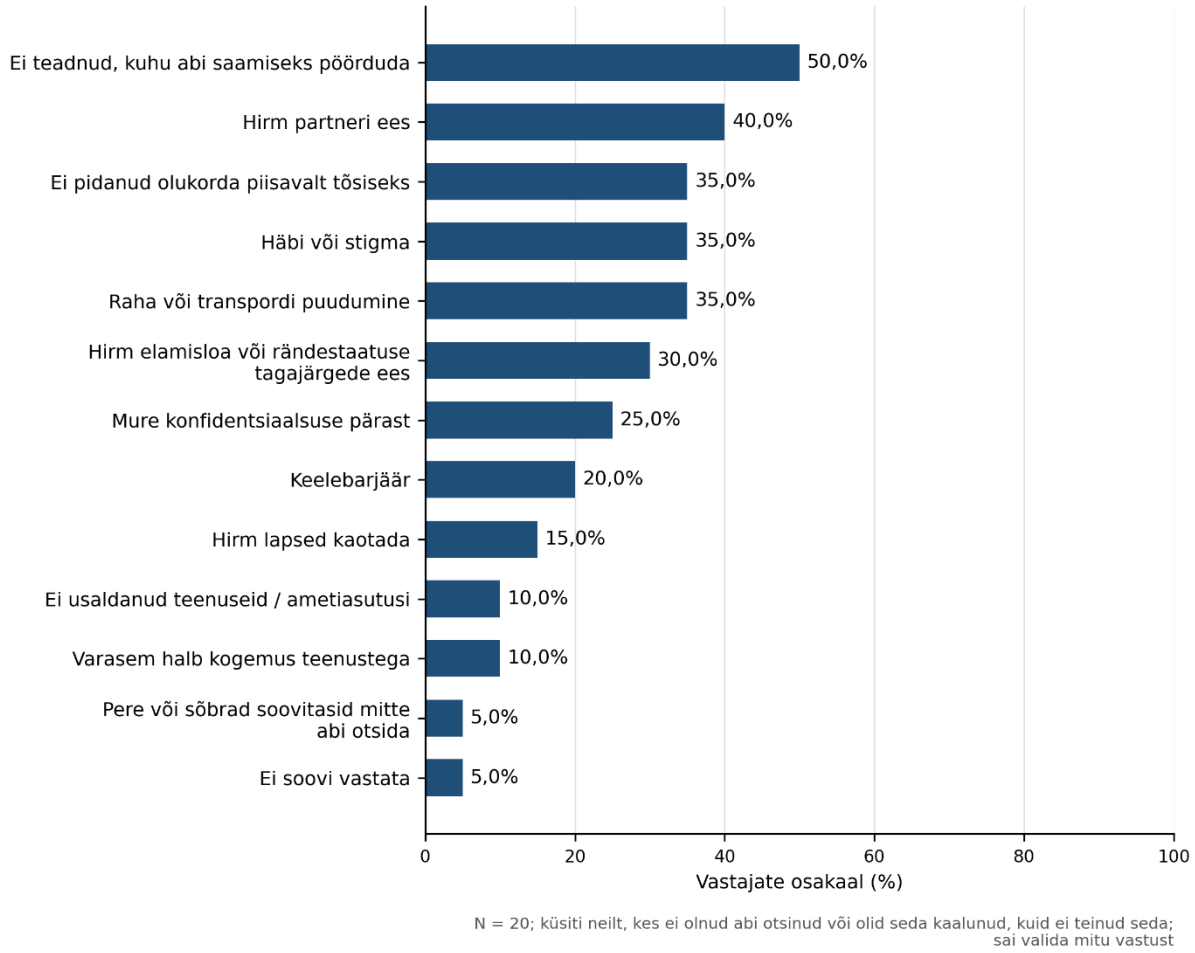
Rändetaust võib tuua kaasa lisatakistusi või olemasolevaid raskusi võimendada, näiteks keelebarjäär, elamisloa ja rändestaatusega seotud hirmud, Eesti abisüsteemide vähene tundmine ning päritolu- või kultuurikogukonna vastuoluline roll olukorras, kus naisel on vähe kohalikku toetavat võrgustikku. Rändetaust võib võimendada ka muret konfidentsiaalsuse pärast

[2] Kõik 83 usaldusväärsete abiallikate küsimusele vastanud naist olid vastanud ka küsimusele, kas nad on Eestis lähisuhtes vägivalda või ebaturvalisust kogenud. Võrdlusesse kaasati neist 73, kes vastasid sellele küsimusele jaatavalt (N=41) või eitavalt (N=32). Ülejäänud kümnest vastajast märkis kuus „ei ole kindel" ja neli „eelistan mitte vastata"; neid võrdlusesse ei kaasatud.

(hirm, et info jõuab partneri või kogukonnani) ja hirmu, et sisserändajaid ei võeta tõsiselt või et Eesti ametiasutused usuvad pigem Eesti partnerit.

Küsitluses märkisid abi otsimata jätnud või abi otsimisega raskusi kogenud naistest (N=20) pooled, et nad ei teadnud, kuhu oma murega pöörduda[3].

Lisaks nimetati hirmu partneri ees (40%), kahtlemist olukorra tõsiduses (35%), häbi või stigmat (35%) ning raha või transpordi puudumist (35%), hirmu elamisloa või rändestaatuse tagajärgede ees (30%), muret konfidentsiaalsuse pärast (25%), keelebarjääri (20%) ja laste kaotamise hirmu (15%). Vähest usaldust teenuste vastu ja varasemat negatiivset kogemust teenustega märkis kumbagi kaks naist. Üks naine märkis, et pereliikmed või sõbrad soovitasid tal abi mitte otsida.

Joonis 2. Miks vastajad abi ei otsinud (N=20; küsiti neilt, kes ei olnud abi otsinud või olid seda kaalunud, kuid ei teinud seda; sai valida mitu vastust). Allikas: projekti küsitlus, küsimus 10

Need ja teised, intervjuudes ja koosloometöötubades märgitud takistused võivad omavahel põimuda ja üksteist võimendada. Järgnevalt käsitleme nende mõju abi otsimisele, keskendudes eelkõige sellele, mis võib takistada esimese sammu astumist. Abi saamisel ilmnevaid raskusi

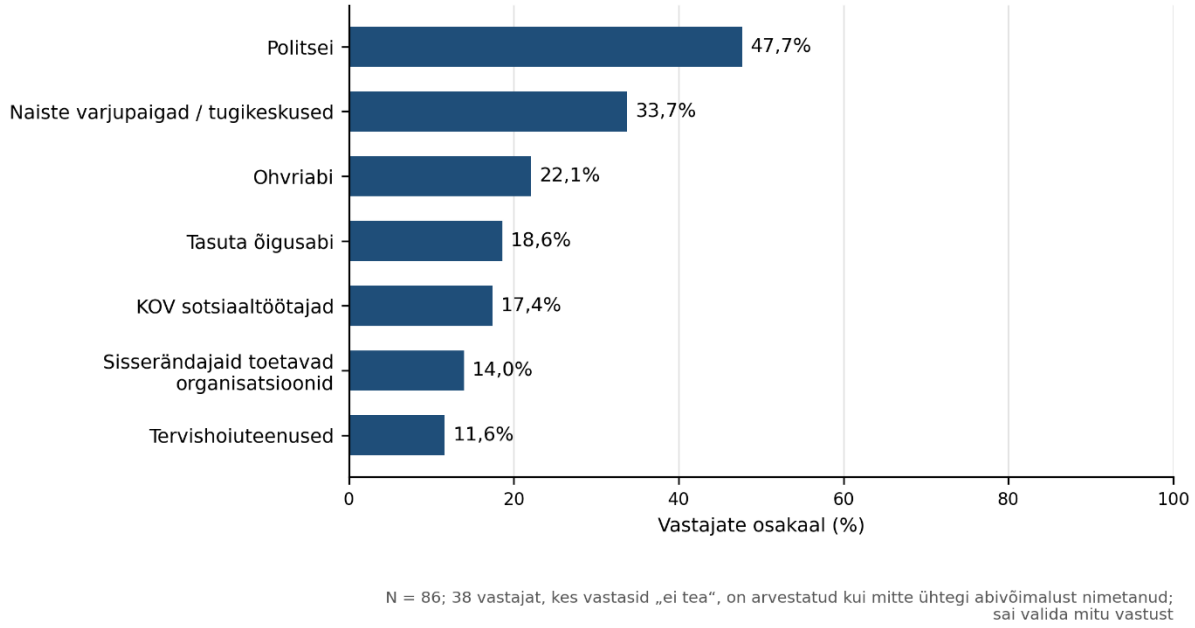
[3] Vägivalda või kontrolli kogenud vastajatest (N=50) ei olnud 42% abi otsinud või olid seda kaalunud, kuid polnud abi otsinud. Abi otsimise takistuste küsimusele vastas neist 20 naist (N=20); pooled neist märkisid takistusena teadmatust sellest, kuhu pöörduda.

ning rändetausta spetsiifilist mõju abi otsimisele ja saamisele käsitleme põhjalikumalt järgmistes peatükkides.

3.1 Teadmatus ja ebakindlus abivõimaluste suhtes

Üheks keskseks abi otsimise takistuseks oli vähene teadlikkus olemasolevatest abivõimalustest. Küsimusele, kas vastaja teaks, kuhu Eestis lähisuhtevägivalla korral abi saamiseks pöörduda (N=86), vastas vaid 14%, et teab seda üsna hästi. 36% ütles, et teab natuke, 44,2% ei teadnud ja 5,8% ei olnud kindlad. Seda küsimust esitati kõigile vastajatele, sõltumata sellest, kas nad olid ise lähisuhtevägivalda kogenud.

Abivõimalustest olid vastajatele kõige tuttavamad politsei (47,7% kõigist 86 vastajast), naistevarjupaigad (33,7%) ja Ohvriabi (22,1%). Vähem nimetati tasuta õigusabi (18,6%), KOV sotsiaaltöötajaid (17,4%), sisserändajaid toetavaid organisatsioone (14%) ja tervishoiuteenuseid (11,6%)[4].

Joonis 3. Milliseid abivõimalusi Eestis vastajad teavad (N=86; sai valida mitu vastust). Allikas: projekti küsitlus, küsimused 11 ja 13

Oluline on seejuures eristada teenuse nime teadmist sellest, kas naine mõistab, millise probleemiga, millal ja kuidas sinna pöörduda, millist abi sealt saab ning mis pärast pöördumist juhtub.

Intervjuudes ja koosloometöötubades kirjeldasid naised korduvalt, et nad küll teadsid mõne asutuse olemasolust, kuid ei olnud kindlad, kas nende enda olukord sinna „sobib“. Näiteks ei

[4] Need osakaalud näitavad pigem alampiiri, sest 38 naiselt, kes vastasid, et nad ei tea, kuhu pöörduda, konkreetsete abivõimaluste kohta enam ei küsitud. Võimalik, et osa neist oleks mõne teenuse etteantud loetelust ära tundnud.

pruugi naine teada, kas tugikeskuse poole võib pöörduda ka lihtsalt oma olukorra arutamiseks, kui ta ei ole veel valmis suhtest lahkuma või politseisse pöörduma.

Intervjuud ja töötoad näitasid ka, et naised ei oska näha võimaliku abiallikana asutusi, mille põhitegevus ei ole otseselt lähisuhtevägivallaga tegelemine - st kui asutus/organisatsioon/programm ei kommunikeeri arusaadavalt, et lähisuhtevägivalla või ebaturvalise suhte teemat võib tõstatada. See puudutab näiteks tervishoiutöötajaid, sotsiaaltöötajaid ja rändetaustaga inimesi toetavaid organisatsioone. Lisaks mainiti korduvalt, et kuna ei teata, milline tegevus järgneb nõu küsimisele, kardetakse võimalikke tagajärgi.

Eraldi väärib tähelepanu **tervishoiuteenuste vähene nähtavus** lähisuhtevägivalla korral abi saamise võimalusena. Neid nimetas teadaoleva abiallikana 11,6% vastajatest ning tegelikult abi otsinud naistest oli tervishoiuteenuste poole pöördunud kaks naist 28-st (7,1%). Mõned intervjueeritud naised kirjeldasid, et nad olid rääkinud perearstile oma vaimse tervise muredest ning said ravimeid või suunamise vaimse tervise spetsialisti juurde, kuid nende kirjelduste põhjal ei viinud kontakt perearstiga lähisuhtevägivallaga seotud abi saamiseni.

Samuti tuleb eraldi välja tuua **Ohvriabi roll lähisuhtevägivallast väljumisel.** Kuigi osa küsitlusele vastanud naistest märkis Ohvriabi võimaliku abiallikana, kui nad nägid seda etteantud valikute seas, kerkis Ohvriabi intervjuudes ja töötubades spontaanselt esile väga harva ja ei moodustanud selgelt nähtavat osa naiste tegelikust teekonnast vägivallast lahkumisel. See viitab võimalusele, et Ohvriabi nimi on osadele naistele tuttav, kuid selle konkreetne roll abisüsteemis on märksa vähem selge: millist abi sealt saab, millises olukorras on asjakohane pöörduda ning kuidas on Ohvriabi seotud politsei, naiste tugikeskuste ja teiste teenustega.

Sarnane ebakindlus puudutas varjupaiku. Intervjuudes ja töötubades kerkis korduvalt esile, et naised ei julge varjupaika pöörduda, sest neil puudub ettekujutus sellest, mida varjupaika minek praktiliselt tähendab: Kas ta peab elama ühes toas mitme inimesega? Kas tal on võimalik saada süüa? Kas seal antakse rätikud, hügieenisidemed vm vajalik? Kas lapsel on koht, kus õppida? Millised on tingimused, nt kui kauaks peab sinna jääma või kui kauaks saab sinna jääda?

Paljud ei teadnud, et varjupaigast või varjupaiga kaudu võib teinekord lisaks majutusele saada ka muid teenuseid, nt nõustamist ja arvatakse, et pole mõtet pöörduda, sest lühiajaline majutus ei aita ju probleemi tegelikult lahendada. Lisaks praktilistele küsimustele võib varjupaika minekut takistada ettekujutus varjupaigast kui kohast sotsiaalselt problemaatilistele inimestele. Üks töötoas osalenu kujutas varjupaika ette kohana, kus magatakse põrandal kodutute ja alkoholiprobleemidega inimeste keskel, ning leidis, et sellistes tingimustes eelistaks ta lapsega senisesse olukorda jääda ja vägivald ära kannatada. See näitab, kuidas puudulik info võib jätta ruumi hirmutavatele ettekujutustele ja mõjutada valmisolekut abi otsida.

Lisaks teenuste sisule tekitas ebakindlust see, kuidas teenustega esimest kontakti luua. Intervjuudes ja töötubades toodi välja, et telefoni teel pöördumine võib olla keeruline, eriti kui naine ei ole kindel, kas ta saab suhelda endale arusaadavas keeles. E-mail ei pruugi aga tunduda sobiva võimalusena (eriti olukorras, kus abi vajatakse kiiresti, on madalamad digioskused jm). Ka varjupaikade puhul märgiti, et kui kättesaadav on üksnes telefoninumber või e-posti aadress, kuid puudub asukoht või selgitus, miks seda ei avaldata, võib see suurendada ebakindlust varjupaika pöördumisel. Samuti sooviti teada, millistes keeltes saab teenustega suhelda, kas abi on tasuta ning kas pöördumine jääb konfidentsiaalseks.

Seega ei takista abi otsimist üksnes teadmatus sellest, millised teenused Eestis olemas on. Ka teenuse olemasolust teadmine ei pruugi olla piisav, kui naine ei mõista, millist abi sealt saab, kas see sobib tema olukorraga kokku, kuidas teenusega ühendust võtta või mida esimene kontakt praktikas tähendab. Selline ebakindlus võib takistada abi otsimist juba enne, kui naine on ühegi teenuse poole pöördunud.

3.2. Hirm abi otsimise tagajärgede ees

Abi otsimist võib takistada hirm, et pöördumine muudab naise olukorra veelgi keerulisemaks või ohtlikumaks. Intervjuudes ja koosloometöötubades ilmnes, et see hirm võib olla seotud nii partneri võimaliku reaktsiooniga kui ka sellega, milliseid samme ametiasutused pärast pöördumist astuvad ja millised tagajärjed neil võivad olla.

Hirm partneri reaktsiooni ja info avalikuks tulemise ees

Hirm partneri reaktsiooni ees võib takistada isegi esialgset info otsimist või nõu küsimist – nt küsimuste esitamist arstile või ametnikega ühenduse võtmist. Naised kardavad, et partner võib hakata kahtlustama, et nad püüavad oma olukorda muuta, ent nad ei ole ise veel valmis järgmisi samme astuma. Naised ei tea, mida partner sellisel juhul ette võib võtta ja kardavad, et siis läheb olukord nende jaoks veel hullemaks ja suhtest lahkumine veel keerulisemaks.

Sellega on tihedalt seotud mure konfidentsiaalsuse pärast, mida nimetati korduvalt nii intervjuudes kui ka töötubades. Naised kartsid, et kui nad pöörduvad oma nimega mõne ametkonna poole ja küsivad nõu (nt sotsiaaltöötaja käest), võib see jõuda nende partnerini. Näiteks võidi karta, et partner tunneb kohaliku kogukonna (sh KOVis töötavaid) inimesi ning ametnikuga räägitu jõuab temani, samuti kardeti, et asutus hakkab naise teadmata olukorda uurima, sh pöördub partneri poole selgituste saamiseks.

Üks intervjueeritav kartis raskes olukorras olles ka psühhoterapeudi poole pöördumist, sest abikaasa võiks seda lahutuse korral tema vastu kasutada, väites, et naisel on vaimse tervise probleeme. Naine ei olnud kindel terviseandmete konfidentsiaalsuses ning kartis ka seda, et mees saab pöördumisest teada, kuna oli varem tema telefoni ära võtnud ja sõnumeid lugenud. See näide illustreerib, kuidas hirm info avalikuks tulemise ees võib puudutada nii ametlikke konfidentsiaalsusreegleid kui ka võimalust hoida oma suhtlus spetsialistidega partneri eest varjul.

Hirm kaotada kontroll edasise protsessi üle

Intervjuudes ja töötubades kerkis esile ka laiem hirm, et kuna naine ei saa aru, mida ametiasutusse pöördumine kaasa toob ja milliseid samme astutakse, kaotab ta sellega veelgi rohkem kontrolli toimuva üle, sest tema üle otsustab süsteem. Näiteks, kas politseiga rääkimine tähendab automaatselt menetlust? Kas partner saab teada? Kas informatsioon liigub lastekaitsesse või teistesse asutustesse? Kas olukord fikseeritakse kusagil, nt mõnes registris? Kas see, et mingisse ametlikku registrisse tekib “märge” naise kohta, mõjutab hiljem elamisloa pikendamist? Tööd? Lapsi? Mida tähendab varjupaika minek praktiliselt? Kardeti, et isegi nõu küsimine võib käivitada protsessi, mille järgmisi samme ja võimalikke tagajärgi naine ei oska ette näha ega saa ise mõjutada. Eriti olukorras, kus naisel on kontroll juba väga suures osas lähisuhtevägivalla tõttu piiratud, võib väljavaade seda veelgi kaotada abi otsimist takistada.

Eraldi väljendati muret laste pärast. Naised muretsesid lahutusega kaasneda võivate hooldusõiguse küsimuste pärast (nt ühel juhul lapse isa keeldus lapse dokumenti emale andmast), aga ka lastekaitse sekkumise pärast, nt mainiti kuuldusi, et mõnes Euroopa riigis võidakse lapsed vanematelt kergekäeliselt ära võtta.

Lisaks on naistel hirm, et partnerist lahkumine või ametiasutusse pöördumine võib mõjutada elamisluba. Seejuures võis mure puudutada nii partnerist sõltuvat elamisluba kui ka üldisemat ebakindlust selle suhtes, kas ametiasutustega kokkupuutumine võib mõjutada naise tulevikku Eestis. Neid rändetaustaga seotud hirme käsitleme põhjalikumalt eraldi peatükis.

3.3. Kas pöördumisest on üldse kasu?

Lisaks võimalikele negatiivsetele tagajärgedele mõjutas abi otsimise kaalumist kahtlus selles, kas pöördumisest on üldse kasu, st mis on pöördumise tagajärg. Kui naine eeldab, et vägivallatsejale tõsiseid tagajärgi ei järgne, nt tehakse vaid väike rahatrahv, ei tundu pöördumisega kaasnev risk seda väärt. Üks osaleja võrdles, et kajaka tapmise eest saab trahvi, aga naise halval kohtlemisel ei juhtu justkui mitte midagi. Sarnast pettumust väljendasid ka mõned küsitluse vabavastused: politsei oli reageerinud kiiresti, kuid jäi mulje, et raskemate füüsiliste vigastusteta vägivallatsejale tõenäoliselt tagajärgi ei järgne. Sellised kogemused ja ootused võivad vähendada valmisolekut abi otsimisega kaasnevaid riske võtta.

Seega ei sõltu valmisolek abi otsida üksnes sellest, kas naine teab, kuhu pöörduda. Intervjuud ja töötoad viitavad sellele, et **usaldus abipakkujate vastu on tingimuslik ja sõltub suurel määral sellest, mida naine arvab pärast pöördumist juhtuvat**.

Valmisolekut abi küsida mõjutab see, kas naine eeldab, et teda usutakse ja võetakse tõsiselt, kas ta mõistab ja usaldab info jagamise ja konfidentsiaalsuse reegleid, milliseid samme institutsioonid astuvad ja kas olukord võib paraneda või hoopis halveneda, ning kas ja mil määral jääb talle võimalus ise järgmiste sammude üle otsustada. Seega ei ole küsimus üksnes teenuste olemasolus ja tuntuses, vaid ka selles, kas naine tajub neid turvaliste ja arusaadavate kohtadena, kust abi otsimist alustada.

3.4. Sotsiaalne surve ja kahtlused oma olukorra tõsiduses

Abi otsimist võib takistada hirm selle ees, kuidas teised inimesed naise olukorda hindavad. Intervjuudes ja koosloometöötubades ilmnes, et naised võisid karta nii seda, et ametiasutused ei pea nende kogemust piisavalt tõsiseks, kui ka seda, et lähedased või kogukond mõistavad nad hukka.

Hirm, et kogetud vägivalda ei võeta tõsiselt

Üheks väljatoodud takistuseks oli see, et naised kahtlevad, kas olukord on abi otsimiseks piisavalt tõsine. Küsitluses märkis selle takistuse 35% abi otsimise takistuste küsimusele vastanud naistest (N=20). Intervjuud ja koosloometöötoad näitsaid, et see ei tähenda ilmtingimata, et naine ise arvas, et tema olukord on hea, vaid naine võis ka karta, et politsei või mõni teine spetsialist võib pidada tema muret ülereageerimiseks, eriti juhul, kui puuduvad raskemad füüsilised vigastused. Samuti võidi kahelda, kas ja kuidas juhtunut on võimalik tõestada või kas ei või juhtuda, et naine ise jääb lõpuks süüdi (nt ise kutsus oma käitumisega olukorra välja) ja ta peab hakkama end õigustama.

Hirm etteheidete ees võis puudutada ka seda, miks naine ei olnud varem abi otsinud. Kardeti, et kui rääkida varem juhtunud intsidentidest (nt peksmisest), küsitakse, miks naine nii kaua ootas või miks ta ei lahkunud suhtest varem. Seega võis abi otsimist takistada mitte üksnes kogetud vägivalla tõsidus, vaid ka ebakindlus selles, kas naise kogemust usutakse ja kuidas tema seniseid valikuid hinnatakse.

Häbi, stigma ja ümbritsevate inimeste reaktsioon

Intervjuudes ja töötubades ilmnes, et häbi ja hirm teiste hinnangute ees võivad abi otsimist oluliselt raskendada. Häbitunne võib olla väga mitmetahuline. Naised võisid häbi tunda sellepärast, et nad ei saa olukorraga hakkama või et nad ei ole suutnud vägivaldsest suhtest lahkuda. Karta, et neid süüdistatakse vale valiku tegemises või arvata, et nad ongi ise süüdi. Mitmed naised ei tahtnud, et nende pere, kolleegid või kogukond nende olukorrast teada saavad, kartes kuulujutte, halvakspanu jm hinnanguid, sh üleolevana tunduvat haletsust.

Mõni naine kirjeldas, et häbi oli seotud ka sotsiaalse staatuse ja enesekuvandiga, nt võis kõrgharidusega või tööalaselt edukas naine karta, et see kahjustab tema mainet / staatust või uskuda, et sellises olukorras on tavaliselt vaesed või madala sotsiaalse staatusega naised (sh nt imestatakse, kuidas küll kõrgelt haritud naine lasi endaga nii käituda). Seetõttu ei pruugi väline edukus tähendada, et naisel oleks lihtsam oma olukorrast rääkida või abi küsida.

Ka lähedaste reaktsioon ei pruugi olla toetav. Kardeti, et pere, sõbrad või naabrid ütlevad, et naine on ise süüdi või soovitavad tal lihtsalt olukorda taluda. Üks intervjueeritav kirjeldas, kuidas ta pärast raske füüsilise vägivalla kogemist ja lahkumisotsust ootas tuge oma vanematelt, vanemad nõudsid aga seepeale, et ta läheks abikaasa juurde tagasi. See näide näitab, kuidas lähedaste sekkumine võib toetamise asemel suurendada survet vägivaldsesse suhtesse jääda.

Abi otsimist võis takistada ka süütunne võimalike tagajärgede pärast partnerile. Näiteks kirjeldas üks intervjueeritav, et ta ei soovinud politseisse pöörduda mh seetõttu, et kartis pöördumise mõju abikaasa elamisloale Eestis. Ta ei tahtnud mehe “tulevikku hävitada“ ning pelgas, et ka teised süüdistaksid teda selles. Tema enda hirm teiste hinnangute ees põimus murega partnerile võimalike tagajärgede tekitamise pärast.

Seega võivad abi otsimist takistada nii ootus, et naise kogemust ei peeta piisavalt tõsiseks, kui ka hirm häbistamise, süüdistamise või lähedaste surve ees.

3.5. Praktilised ja emotsionaalsed takistused

Abi otsimist ja vägivaldsest suhtest väljumist võivad takistada ka praktilised raskused ja emotsionaalne kurnatus. Isegi kui naine mõistab oma olukorda ja teab, kust abi saada, ei pruugi tal olla piisavalt rahalisi võimalusi, aega või jõudu vajalike sammude astumiseks.

Majanduslik sõltuvus ja praktilised raskused

Majanduslik sõltuvus muutub suureks probleemiks juhul, kui naine sõltub suurel määral oma partnerist, eriti olukorras, kus elukaaslane kontrollib pere finantse või naisel puudub iseseisev sissetulek. Mõnel juhul on partner ka naise tööandja, mistõttu võib suhtest lahkumine ohustada nii tema eluaset kui ka töökohta. Isegi kui naisel on oma sissetulek, ei pruugi tal olla piisavalt rahalist puhvrit uue eluaseme üürimiseks, õigusabiks või igapäevaseks eluks.

Vägivaldsest suhtest lahkumine võib tähendada ka vajadust korraldada ümber suur osa igapäevaelust: leida uus elukoht, hoolitseda laste eest ning mõnel juhul ka eaka pereliikme või lemmiklooma eest. Lisaks võivad abi otsimist takistada transpordivõimaluste puudumine ning eri teenuste ja lahenduste leidmiseks kuluv aeg. Küsitluse vabavastustes kirjeldati muu hulgas, kui keeruline on ühendada abi otsimisega seotud asjaajamist töö ja laste eest hoolitsemisega ja kuidas mõnes riigis naised koopereeruvad, et üksteist aidata.

Emotsionaalne kurnatus

Intervjuudes ja koosloometöötubades kerkis esile ka emotsionaalse kurnatuse mõju abi otsimisele. Pikaajaline stress, depressioon või vägivallajuhtumile järgnev šokk muudavad olukorra keerulisemaks, sest naisel on vähem ressurssi endale kompleksset informatsiooni selgeks teha, võtta ühendust ametiasutustega, leppida kokku kohtumisi või navigeerida erinevate teenuste ja institutsioonide vahel. Ka näiliselt lihtne asjaajamine võib nõuda märkimisväärset pingutust.

Üks intervjueeritav kirjeldas, et kui politsei küsis pärast rasket vägivallajuhtumit, kas ta soovib avaldust esitada, ei olnud tal selleks tol hetkel lihtsalt jõudu. See näide illustreerib, et ka olukorras, kus naine on juba ametiasutusega kontaktis, võib emotsionaalne kurnatus takistada edasiste sammude astumist.

Praktilisi ja emotsionaalseid raskusi võivad omakorda süvendada keelebarjäär ja vähene Eesti abisüsteemide tundmine. Keerulisest teabest arusaamine, oma olukorra selgitamine ning eri ametiasutustega suhtlemine võib olla eriti koormav olukorras, kus naine peab seda tegema talle võõras keeles. Neid rändetaustaga seotud raskusi käsitleme põhjalikumalt eraldi peatükis.

Kokkuvõttes, küsitlus, intervjuud ja töötoad näitavad, kuidas abi otsimisel põimuvad omavahel mitmed tegurid ja takistused, võimendades olukorda. Naine võib korraga karta partneri reaktsiooni, mitte teada, kuhu lastega minna, sõltuda partnerist majanduslikult ning olla ebakindel selles, millise protsessi politsei, varjupaiga või sotsiaaltöötaja poole pöördumine käivitab.

Stress ja emotsionaalne kurnatus võivad omakorda vähendada tema suutlikkust infot otsida, kokkuleppeid teha ja eri asutuste vahel liikuda. Seetõttu ei pruugi need takistused olla naise jaoks eraldiseisvad probleemid, vaid üks raskesti hoomatav takistuste pundar. Abi otsimiseks ei pruugi piisata ühe takistuse kõrvaldamisest, vaid naine võib vajada korraga nii teavet, kindlustunnet kui ka praktilist ja emotsionaalset tuge.

Järgmises alapeatükis vaatleme, mis juhtub siis, kui kontakt teenusega on juba tekkinud.

4. Abi saamise kogemused

Küsitluses saadud abi hinnanud naistest (N=16) kirjeldas ligikaudu kaks kolmandikku enda kogemust positiivsena (väga või üsna rahul), umbes kolmandik aga ei olnud eriti rahul. Kuna vastajate arv on väike, ei saa nende tulemuste põhjal teha üldistusi teenuste toimimise kohta.

Küsitluse vabavastused, intervjuud ja koosloometöötoad avavad abi saamise kogemusi lähemalt. Kirjeldati nii kiiret, empaatilist ja tõhusat abi kui ka olukordi, kus abi jäi osaliseks, katkes eri teenuste vahel või ei olnud kättesaadav. Seejuures ei tähendanud toetav suhtumine alati seda, et naine sai vajaliku abi. Järgnevalt vaatleme nii naiste kogemusi suhtlemisel

spetsialistidega kui ka seda, kas pakutud abi oli neile tegelikult kasutatav ja kas tuge jätkus järgmiste sammude astumiseks.

4.1. Ärakuulamine, tõsiselt võtmine ja turvatunne

Positiivsetes kogemustes tõusis esile see, **kui naist usuti ja tema olukorda võeti tõsiselt, abi oli kiire ning spetsialistid suhtusid temasse empaatiliselt ja lugupidavalt**. Oluliseks peeti ka selgeid selgitusi oma **õiguste ja võimalike järgmiste sammude kohta** ning **konkreetseid turvameetmeid,** nagu nt turvaline majutus või lähenemiskeeld.

Nt tõi üks küsitlusele vastaja esile kiire ja professionaalse politseitöö, millele järgnes ka edasine tähelepanu pere olukorrale:

> *„Väljakutse peale tuldi operatiivselt, räägiti selgelt, professionaalselt, asjast. Selgitati õigusi ja tagajärgi. Järgnes ka kontroll Lastekaitse poolt. Pakuti abi ja tuge.“ – avatud vastus küsitluses, tõlgitud vene keelest*

Ühes koosloometöötoas kirjeldati toetavat ja proaktiivset kogemust EMO-s, kus partner jäeti vestluse ajaks ukse taha, naiselt küsiti privaatselt tema turvalisuse kohta, selgitati tema valikuid ja pakuti võimalust jääda haiglasse ning saada abi varjupaika jõudmisel. Osaleja pidas oluliseks ka seda, et küsimist ei jäetud esimese eitava vastuse järel pooleli.

Usaldus võis kujuneda ka jooksvalt, abistatud olemise kogemuse kaudu. Üks intervjueeritav kirjeldas, et hakkas mõne aja möödudes usaldama KOV töötajat, sest „ma nägin, et ta tegelikult ka aitab mind“.

Abistavana mainiti ka vaimse tervise tuge (psühholoogid jm vaimse tervise spetsialistid).

Samas kirjeldati ka kogemuse pisendamist. Näiteid oli mitmeid, toome välja vaid mõned. Nt **kirjeldas ü**ks küsitlusele vastanu oma kogemust nii:

> *„Kogesin korduvalt, et kuigi öeldakse, et emotsionaalset, seksuaalset, majanduslikku ja muud liiki vägivalda tunnistatakse, võib olla väga raske panna neid tõsiselt võtma, kui nähtavaid füüsilisi vigastusi või muid selgeid tõendeid ei ole.“ – avatud vastus küsitluses, tõlge inglise keelest.*

Teine naine kirjeldas intervjuudes, kuidas ta kartis teda jälitavat meest, ent talle öeldi, et kuna temaga on kõik hästi, ei saa midagi teha, seejuures ei suunatud teda edasi ühegi teise abipakkuja või teenuse (nt Ohvriabisse vm) juurde. Need on ka just sellised olukorrad, mida mitmed naised ette kartsid: et neid ei võeta tõsiselt, nad peavad hakkama tõestama ja nad ei tea kuidas seda teha.

Kogemuse pisendamist kirjeldati ka **ametiasutustega tõlgi vahendusel suheldes**. Naisel oli keeruline kirjeldada seksuaalvägivalda meessoost tõlgi vahendusel. Lisaks käitus tõlk ebaprofessionaalselt, kaldudes tõlgi rollist eemale, naljatades, et toimepanija „võib-olla tahtis sind lihtsalt õnnelikuks teha“. Naine pidas kommentaari sügavalt kohatuks ja häirivaks.

Kontakt teenusega võis tekitada ka uusi hirme. Ühe naisega võttis majutusasutuses viibimise ajal ühendust lastekaitsespetsialist ja pakkus psühholoogi teenust, kuid naine tõlgendas seda ohuna, et laps võidakse temalt ära võtta. See näitab, et pakutud abi ei pruugi naisele tunduda turvaline, kui ta mõistab kontakti eesmärki või võimalikke tagajärgi teisiti.

Naiste kirjeldustes oli seega oluline nii spetsialisti suhtumine kui ka see, kuidas naine talle öeldut ja pakutud abi mõistis. Ärakuulamine, tõsiselt võtmine ja selged selgitused võisid usaldust tugevdada; kogemuse pisendamine või hirmutavana tajutud kontakt võisid seda vähendada.

4.2. Abi tegelik kättesaadavus ja kasutatavus

Abi ei olnud kättesaadav või ei saadud aru, miks aidata ei saa

Mitmed naised kirjeldasid olukordi, kus nad pöördusid abi saamiseks politsei või mõne muu teenuse poole, kuid ei saanud vajalikku abi või ei mõistnud, miks neid aidata ei olnud võimalik. Sellistes olukordades võis naine jääda endiselt ohtlikku või hirmutavasse olukorda, teadmata, mida edasi teha.

Näiteks kirjeldati, et politsei sekkumine ei muutnud olukorda, sest vägivaldne partner jäi samasse elukohta. Samuti väljendasid mõned naised arusaama, et ilma tõsiste füüsiliste vigastusteta ei ole võimalik vägivallatseja suhtes midagi ette võtta:

> *„Politseisse pöördumine ei too midagi kaasa. Nad ei saa vägivallatsejat ära viia, sest ta on korterisse sisse kirjutatud ja pärast väljakutset jääb ohver vägivallatsejaga ikka ühe katuse alla. Samuti ei piisa neile kallale minemise faktist, on vaja, et oleks konkreetsed vigastused, umbes nagu murtud käeluu jms“- avatud vastus küsitluses, tõlgitud vene keelest.*

Teine vastaja kirjeldas sarnast olukorda nii.

> *“Politsei reageeris kiiresti füüsilise vägivalla väljakutsele, aga kuna tõsiseid vigastusi ei olnud - ainult sinikas – siis arvati, et vägivallatsejale tõenäoliselt mingeid tagajärgi ei järgne.” - avatud vastus küsitluses, tõlgitud vene keelest.*

Probleeme esines ka turvalise majutuse leidmisel. Üks küsitlusele vastanu kirjeldas, et politseisse helistades öeldi talle, et varjupaigas ei ole kohti:

> *“Kui olen otsinud mingit abi, ei ole ma kunagi saanud positiivset vastust. Üksikemana pean kõigega ise hakkama saama..... Kui helistasin politseisse, ütlesid nad, et varjupaigas pole kohti, nii et pidin ise toime tulema.” – avatud vastus küsitluses, tõlgitud inglise keelest.*

Üks intervjueeritav aga ei saanud ühendust kriisimajutusteenusega, kuigi proovis telefoninumbrit, mis oli kohalikult eesti tuttavalt saadud ja kattus ka internetis avaldatud telefoninumbriga. Ta arvas, et asi võis olla selles, et ta helistas pühade ajal. Abi leidis ta lõpuks vaid isiklike kontaktide kaudu.

Ka teenuse juurde suunamine ei taganud alati, et naine sinna tegelikult jõuab. Nt kirjeldas üks osaleja seda, kuidas politsei kohale tuli ja suunas ta turvapaika, ent sinna jõudmine jäi tema enda korraldada ning tal ei olnud taksoraha. Naine jõudis sinna vaid sellepärast, et taksojuhil hakkas temast kahju ja ta nõustus pere sinna tasuta viima. Lisaks tundis ta, et ei saanud piisavalt tuge partneri vastu kaebuse esitamiseks. See näide osutab sellele, et kriisiolukorras võib abi kasutamine sõltuda ka väga konkreetsest praktilisest toest.

Nende näidete puhul on oluline mitte ainult see, kas oli võimalik pakkuda teatud konkreetset abi, vaid ka see, kas naine sai arusaadava selgituse ja juhised, kuidas edasi tegutseda. Kui esmane pöördumine ei vii lahenduseni ning puudub ka selge järgmine samm, võib naine tunda, et ta on jäetud oma probleemiga üksi.

Varjupaigas pakutava abi mõistmine ja kasutamine

Mitmed naised said **abi majutusasutustest** (kriisikeskused, varjupaigad), kuid kirjeldasid puudujääke selles, kuidas neile selgitati teenuse sisu ja igapäevaelu korraldust. Nt kirjeldas intervjueeritav, et ei teadnud, et majutuskeskuses saab ka toitu (ta kuulis seda alles hiljem teiste majutuskoha klientide käest). Samuti jagas intervjueeritav, et majutuskohta saabudes anti talle küll reeglid, aga mitte praktilist infot igapäevaelu kohta või järgnevate sammude kohta.

Info mõistmist võis lisaks raskendada ka keelebarjäär. Vene keelt oskavad naised said enamasti keeleliselt hakkama, aga ingliskeelsed kogesid ka olukordi, kus kohapeal ei olnud kedagi, kes inglise keeles oleks suutnud vajalikke baasasju selgitada. Seega ei tähendanud varjupaika jõudmine tingimata seda, et naine sai aru, millist tuge talle pakutakse või kuidas seda kasutada.

Abi kasutamist mõjutasid ka majutuse kestus ja kulud. Üks intervjueeritav kirjeldas, et tema kasutatud kriisimajutuses sai tasuta viibida kaks nädalat, seejärel tuli majutuse eest maksta. Kuna tal ei olnud võimalik edasist majutust rahastada, oli see üks põhjustest, miks ta otsustas Eestist lahkuda ja kriisikoldesse tagasi minna. See kogemus toob esile, et lühiajaline majutus võib pakkuda vahetut turvalisust, kuid pikemaajaline eluasemeküsimus võib jääda lahendamata.

Õigusabi kättesaadavus

Raskusi sobiva ja taskukohase õigusabi leidmisel kirjeldati nii küsitluse vabavastustes kui ka intervjuudes ja koosloometöötubades. Naised kogesid, et õigusabi pakkujad olid ülekoormatud ja neil ei olnud piisavalt aega ühe juhtumiga pikemalt tegeleda ja naisi suunati tasulise õigusabi juurde, mida nad ei saanud endale rahaliselt lubada. Samuti oli keeruline leida spetsialisti, kes oskaks käsitleda omavahel seotud probleeme, näiteks lähisuhtevägivalla ja rändestaatusega seotud küsimusi.

Üks küsitlusele vastaja kirjeldas vastuolu õiguste olemasolu ja nende praktilise kasutamise võimaluste vahel:

> *„Kuigi algul arvasin, et vägivalda kogenud naistel on sisuline õigusabi, kogesin praktikas seda, et lõpuks öeldi ikka igal pool, et pean palkama ise juristi. […] on keeruline, et iga õiguslik samm tundub nõudvat eraldi juriidilist esindamist, mis potentsiaalselt maksab tuhandeid eurosid, mida ma ei saa endale lubada. Ja nii olengi lõksus olukorras, kus teoreetiliselt mul on õigused, aga mul on väga vähe võimalusi neid praktikas rakendada.“ – avatud vastus küsitluses, tõlgitud inglise keelest.*

Naiste kirjeldustes ei tähendanud teenuse olemasolu või selle juurde suunamine alati, et abi oli neile tegelikult kasutatav. Oluliseks osutus see, kas teenuseni jõuti, kas pakutavast toest saadi aru ning kas praktilised ja rahalised tingimused võimaldasid seda kasutada.

4.3. Abi järjepidevus ja tugi teenuste vahel liikumisel

Tugi ka pärast esmast sekkumist

Naised hindasid seda, kui abi ei piirdunud ühekordse sekkumisega, vaid neid toetati ka järgmistes etappides. Üks küsitlusele vastaja kirjeldas, kuidas talle pakuti kriisihetkel turvalist majutust ning hiljem rakendati ka pikemaajalist kaitset:

> *„Kriisi ajal olin lapsega varjul turvalises korteris, millest teadsid vaid politsei ja sotsiaaltöötajad. Hiljem sai mu eksabikaasa kolmeaastase lähenemiskeelu. Ma sain abi igas etapis.” - avatud vastus küsitluses, tõlge vene keelest*

Samas kirjeldati ka killustatud abi ning toe puudumist järgmiste sammude leidmisel. Paljud naised tundsid puudust sellest, et **keegi aitaks neil nö tervikteekonda kokku panna** ja mõista, kuidas eri teenuste vahel liikuda. Abivõimalused jagunevad eri asutuste ja teenuseomanike vahel ja naistele ei olnud sageli selge, kelle poole millise küsimusega edasi pöörduda. Info vajalikest teenustest võis jõuda nendeni kas olulise viitega või ka liiga hilja, kui see ei olnud nende jaoks enam relevantne.

Olulise aspektina toodi välja, et ka **positiivne kogemus konkreetse spetsialistiga ei toonud tingimata kaasa, et pöörduja vajaminevat abi saaks** – ametnik või spetsialist võisid olla väga empaatilised ja toetavad, kuulata ära, aga samas mitte juhatada, mida ta edasi teha saaks ja kuhu pöörduda. Puudujäägiks nimetati nt infot selle kohta, kust leida õigusnõustamist, juurdepääsetavat psühholoogilist abi, kaitset partneri jätkuvalt häiriva käitumise eest jms.

Nt ühes koosloometöötoas rõhutati, et kriisihetkel ei pruugi naine ise mõelda järgmistele vajadustele (nt õigusabi), sest esmatähtis on turvalisus. See tähendab, et teenus, milleni ta on jõudnud (nt varjupaik või politsei) oleks võinud tutvustada ka teisi abivõimalusi, teha ülevaate teistest teenustest või aidata jõuda muu spetsialistini, kes annaks neist terviklikuma ülevaate. Infot erinevatest teenustest võiks pakkuda proaktiivselt, st pakkuda infot ka võimaluste kohta, mida naine ise veel küsida ei oska.

Suunamisest teenusele jõudmiseni

Mitmel juhul suunati naised järgmistesse teenustesse, aga praktikas ei õnnestunud neil teenusele pääseda. Kirjeldati suunamist psühholoogi juurde või pereteraapiasse, kuid teenusele pääsemist takistas näiteks vabade aegade puudumine või see, et naisele jäi ebaselgeks, kuidas vastuvõtule aega broneerida. Seega võis abiteekond katkeda nii teenuse piiratud kättesaadavuse kui ka järgmiste sammude ebapiisava selgitamise tõttu.

Kokkuvõttes oli naiste kogemustes oluline, et üksikud kontaktid moodustaksid omavahel seotud abiteekonna. Ärakuulamine ja esmane sekkumine olid väärtuslikud, kuid nende kõrval loeti oluliseks ka selgust järgmistes sammudes, vajalikule teenusele tegelikku jõudmist ning toe jätkumist pärast esmast kriisi. Abi järjepidevus tähendas seega enamat kui järjestikuseid suunamisi: oluline oli, kas naine sai eri etappides oma vajadustele vastavat abi.

5. Kuidas rändetaust tekitab või võimendab spetsiifilisi takistusi

Eelmistes peatükkides käsitlesime abi otsimise takistusi ja naiste kogemusi abi saamisel. Järgnevalt vaatleme lähemalt, kuidas rändetaust võib neid raskusi kujundada või võimendada. Osa muresid on otseselt seotud (uus)sisserändajaks olemisega, nt elamisõiguse või piiriüleste õigusküsimustega. Teiste takistuste puhul (nt hirm mitte olla usutud, kogukonna hinnangud või raskused abisüsteemis orienteerumisel) aitab rändetausta arvestamine mõista, miks need võivad naise jaoks eriti keeruliseks osutuda.

5.1. Elamisloa kaotamise hirm ja piiriülesed õigusküsimused

Ligikaudu viiendik (19,6%) naisest, kellelt küsiti kogetu vägivalla või kontrolli kohta (N=51) märkis, et **on kogenud ähvardusi seoses elamisloa kaotamise või riigist väljasaatmisega**. Abi

otsimise takistuste küsimusele vastanud naistest (N=20) nimetas u 30% takistusena hirmu elamisloa või rändestaatusega seotud tagajärgede ees.

Intervjuudes ilmnes, et selle hirmu taga võisid olla erinevad olukorrad: partnerist sõltuva elamisloa kasutamine survevahendina või üldisem ebakindlus selles, kas abi otsimine võib mõjutada naise tulevikku Eestis.

Elamisluba kui partneri survevahend

Partnerist sõltuva elamisloa puhul võib naine karta, et vägivaldsest suhtest lahkumine tähendab ühtlasi, et ta kaotab õiguse Eestis elada. Sellist ebakindlust võis partner kasutada elamisluba relvana, et naist mõjutada.

Üks intervjueeritav, kelle elamisluba oli saadud abikaasa kaudu, kirjeldas, et ta ei kutsunud pärast rasket vägivalda politseid, sest kartis elamisloa kaotamist. Tema sõnul väitsid nii abikaasa kui ka tuttavad, et mees saab teatada PPA-le, et naine ei ela enam temaga, ning selle tulemusena naise elamisluba tühistatakse. Kindlust andis talle alles see, kui KOV töötaja selgitas, et elamisloa säilitamine on tema olukorras võimalik, ja aitas tal taotleda partnerist sõltumatut elamisluba.

Lisaks on oluline, et kui naine saabub Eestisse abikaasa kaudu, võib juhtuda, et abikaasa korraldab kõik registreerimised ja kohtumised ametiasutustega. Sel juhul on naine veelgi enam partnerist sõltuv ja info õiguste ja võimaluste kohta (sh kohanemisprogrammi kohta) ei pruugi naiseni jõuda.

Kuigi vastajate grupp oli väike, kirjeldasid seda olukorda pigem inglise keeles vastanud – võime oletada, et nende elamisluba sõltus sagedamini nende partnerist, aga praeguste andmete alusel on see vaid hüpotees.

Ebakindlus oma tuleviku suhtes Eestis

Siiski elamisloaga seotud hirm ei puudutanud üksnes partnerist sõltuvat elamisluba. Intervjuudes kirjeldati ka seda, kuidas naised olid küll kaalunud politseisse pöördumist, ent kartsid, et “märge süsteemis” võib hiljem mõjutada elamisloa või ajutise kaitse pikendamist, sest sellist naist võidakse hakata pidama Eesti riigile tülikaks. Siin ei olnud keskne tingimata partneri ähvardus, vaid ebakindlus selles, kuidas ametiasutused abi otsimist tõlgendavad ja kas pöördumisel võivad olla tagajärjed naise edasisele elule Eestis. Seda hirmu väljendasid pigem vene keeles vastanud naised ja oletame, et nendeks olid ajutise või rahvusvahelise kaitse saajad, kelle elamisloa staatus Eestis ei sõltunud partnerist – ent ka see on vaid hüpotees.

Dokumendid ja piiriülesed õigusküsimused

Lisaks elamisloaga seotud hirmudele võivad rändetaustaga naiste puhul suhtest lahkumist raskendada ka piiriülesed õiguslikud kokkulepped ja nende praktikas rakendamine. Ebakindlust tekitas näiteks see, kuidas lahutada teises riigis sõlmitud abielu.

Üks intervjueeritav kirjeldas, et tema ja abikaasa võimalused abielu lahutada olid väga erinevad, lähtuvalt päritoluriigi spetsiifikast. Naise hinnangul oleks lahutuse algatamine tema jaoks võtnud kuid, samas kui abikaasal oleks olnud võimalik abielu lahutada märksa kiiremini, võimalik, et mõne nädalaga. Naine kartis, et kui abikaasa lahutuse algatab, võib ta jääda Eestis olukorda, kus tema abielu on lõppenud, kuid ei ole selge, mida see tähendab tema Eestis viibimise võimaluse

osas. Selline ebakindlus mõjutas tema valmisolekut oma olukorrast rääkida ja sellest väljuma hakata.

Teine intervjueeritav kirjeldas, et abielu lahutamiseks pidi ta sõitma välisriigis asuvasse saatkonda, tegema oma sugulasele volituse, et ra saaks tema nimel lahutusega seotud toiminguid teha. Selline asjaajamine nõudis täiendavat aega, korraldamist ja raha.

Vägivallast lahkumist võib takistada nt see, kui partner kontrollib isikut tõendavaid dokumente (pass, ID) või kuidas lahendada laste hooldusõiguse küsimusi juhul, kui naine lahkuks Eestist.

5.2. Hirm selle ees, et sisserändajaid usutakse vähem

Intervjuudes ja töötubades väljendasid naised korduvalt muret, **kas politsei või teised ametiasutused ikka usuvad sisserändajat või usutakse rohkem tema kohalikku elukaaslast**. Eelkõige kardeti olukordi, kus naise sõna on vastamisi tema Eestis sündinud või pikemalt elanud partneri omaga ning ametiasutused võivad pigem uskuda partneri.

Selle hirmu taga oli erinevaid arusaamu. Mõned naised kartsid, et sisserändaja staatus vähendab iseenesest nende usaldusväärsust või et ametiasutused hoiavad pigem “omade” (st kohalike elanike) poole. Teised arvasid, et Eestis sündinud või pikemalt elanud partner tunneb paremini kohalikke olusid ja ametiasutuste toimimist ning oskab end soodsamas valguses näidata ja oma seisukohti veenvamalt esitada. Samuti väljendati muret, et erinevad kultuurilised normid, ootused ja suhtlusviisid võivad tekitada naise ja ametiasutuse esindaja vahel arusaamatusi.

Need kirjeldused ei tähenda, et ametiasutused sisserändajaid tegelikult vähem usuksid. Küll aga näitavad need, et tajutud ebavõrdne positsioon võib mõjutada naise valmisolekut abi otsida. Kui naine kardab juba ette, et tema selgitusi peetakse partneri omadest vähem usaldusväärseks, võib ametiasutuse poole pöördumine olla veelgi keerulisem..

5.3 Päritolukogukonna vastuoluline roll

Eestis elav päritolukogukond (samasse keelelisse, kultuurilisse või religioossesse gruppi kuuluvad inimesed, kes samuti elavad Eestis) **võib olla rändetaustaga naise jaoks nii ressurss kui ka takistus**.

Ühelt poolt võivad kogukonna liikmed pakkuda emotsionaalset ja praktilist tuge, aidata leida infot, pakkuda praktilist abi, aidata suhelda ametiasutustega, sh pakkuda keelelist tuge jne. Eriti oluline võib selline abi olla naisele, kellel on vähe kohalikke kontakte või kes ei oska piisavalt eesti, vene või inglise keelt.

Teiselt poolt kirjeldati aga ka hirmu kogukonna ees. Naine võib karta, et nt politseisse pöördumise või lahutuse tõttu hakatakse teda hukka mõistma ja tõugatakse kogukonnast välja. Üks intervjueeritav selgitas, et ta hoidub isiklikku suhteinfot teisega jagamast, nt kartes, et mõni kogukonnaliige võib tema kogemust pisendada või partneri käitumist õigustada, leides näiteks, et kui mees katab pere kulud, peab naine taluma ka vägivalda.

Kogukonna roll muutub suuremaks siis, kui see moodustab kas väga suure osa naise võrgustikust. Nii nagu kogukonnast saadav kasu on suurim, kui naise eesti, vene või inglise keele oskus on vähene, nii on selles olukorras kõige suurem ka hirm, sest kogukonna toetusest ilmajäämine tähendab ka olulise sisuliselt kogu praktilise ja emotsionaalse toe kaotamist. Lisaks

võib päritolukogukonnal olla väga tähtis roll seoses religiooniga vm valdkonnaga, mis naise jaoks väga oluline on.

5.4. Keeleoskus

Intervjuudes ja töötubades nimetati takistusena sageli eesti keele oskust, mida on vaja nii selleks, et hakata abi otsima (nt sellest võib sõltuda, kas naine saab või julgeb abipakkujaga ühendust võtta), et enda olukorda selgitada, kui ka selleks, et abi kasutada – et ta mõistab talle pakutavaid võimalusi, reegleid, juhiseid, saab osaleda teraapias jne

Küsitluses arvas 37% vastajatest (N=81), et ligipääsu abile suurendaks tasuta tõlke kasutamise võimalus.

Info otsimine ja esimese kontakti võtmine

Mitmed intervjueeritavad kirjeldasid, et otsisid abivõimaluste kohta infot eelkõige vene või inglise keeles, isegi kui nende eesti keele oskus oleks võimaldanud vähemalt mingil määral ka eestikeelset infot kasutada. Näiteks tõi üks Ukrainast pärit naine, kelle eesti keele oskus oli A2-tasemel, välja, et ta ei tulnud isegi selle peale, et eesti keeles infot otsida. Üks ingliskeelne naine kirjeldas, kuidas ta lisas juba otsingusõnadele soovitud keele (nt „woman help + English“).

Seega ei piisa alati sellest, et info on eesti keeles olemas ja seda oleks võimalik tõlkeprogrammi abil mõista. Oluline on ka see, millises keeles naine üldse abi otsima hakkab ning kas vajalik info on selles keeles leitav.

Keelebarjäär võib takistada ka esimest kontakti. Nt üks naine kirjeldas, kuidas muretsedes, et ei saa eesti keelega hakkama, ei julgenudki ta varjupaika helistada (kuigi antud varjupaigas oleks kindlasti osatud keelt, mida ta rääkis). Seega võib **tajutav ligipääs võib olla sama oluline kui tegelik ligipääs**.

Ka töötubades toodi välja, et esmane kontakt asutuste ja organisatsioonidega eeldab sageli helistamist või e-maili teel aja broneerimist. Telefonikõne puhul võis tekitada ebakindlust see, kas teenusepakkuja suhtleb ainult eesti keeles, samas e-maili saatmine ei tundu sobiv viis, kui abi on vaja kiiresti.

Keeleoskus stressiolukorras ja teenuste kasutamisel

Stressirikkas olukorras on enamikel inimestel raskem võõrkeeles suhelda ja vägivallaolukord on kahtlemata stressirohke. See tähendab, et isegi kui naine saab eesti keeles igapäevastes olukordades hakkama, võib tal olla keeruline tugeva stressi all ennast väljendada, küsimustest aru saada või saadud infot mõtestada. **Igapäevaseks eluks piisav algtase ei võimalda tarbida keerulisemat eestikeelset infot** (juriidilised aspektid, kantseliitlik keel, aga ka nt teraapia).

Keeleoskus mõjutab ka seda, kas naine saab pakutavast abist tegelikult kasu. Näiteks kirjeldati olukorda, kus inglise keeles suhtlev naine ei saanud varjupaigas vajalikku infot, sest kohapeal ei olnud kedagi, kes oleks osanud seda talle inglise keeles selgitada. Samuti toodi esile raskusi

ametiasutustega suhtlemisel. Näiteks kirjeldas üks naine, et politseile vägivalla kohta avaldust tehes pidi ta otsima tõlki, kuna inglise keeles ei saa avaldust esitada.

Tõlke kättesaadavus ja usaldusväärsus

Tõlke kasutamisel on oluline silmas pidada mõningaid aspekte. Väikese keelekogukonna puhul võib naine karta, et tõlk tunneb teda, tema partnerit või teisi kogukonnaliikmeid ning tundlik info võib jõuda soovimatute inimesteni. Seetõttu võib mõnikord naise jaoks olla keeruline leida inimest, kelle vahendusel ta saaks oma kogemusest rääkida ühtaegu talle arusaadavas keeles ja piisava turvatundega.

Ka siis, kui tõlk on ametiasutuse poolt palgatud, aga naine ei ole kindel tõlgi konfidentsiaalsuskohustuses, võib tal olla raske tõlki usaldada kui ta on samast kogukonnast. Seda võimendab tõsiasi, et Eestis ongi mõnedel keelte puhul pea võimatu saada professionaalset tõlki ja tõepoolest kasutatakse sama kogukonna inimesi.

Kokkuvõttes, isegi kui inimesel on igapäevaseks eluks piisavalt funktsionaalne keeleoskus (ja paljudel seda pole), ei pruugi sellest piisata stressiolukorras info otsimiseks, turvaliste otsuste tegemiseks või kontakti võtmiseks. Nii et küsimus ei ole mitte ainult selles, kas naine oskab eesti keelt, vaid ka selles, **kas ta suudab kriisiolukorras eesti keeles otsida ja mõista tundlikku ja kompleksset infot.** Sarnaseid raskusi võivad kogeda ka Eestis sündinud muu emakeelega inimesed, kuid rändetaust võib neid võimendada. Hiljuti Eestisse saabunud naine ei pruugi teada, millistes keeltes on võimalik ametiasutustega suhelda, ning tal võib olla vähem kohalikke kontakte, kes saaksid aidata infot leida, tõlkida või selgitada.

Järgnevalt käsitleme takistusi, mis ei ole pelgalt rändenaiste-spetsiifilised

5.5. Takistuste võimendumine

Majanduslik sõltuvus, sotsiaalne isolatsioon, sobiva eluaseme puudumine, häbitunne, mure laste pärast, emotsionaalne kurnatus jm on takistused, millega puutuvad kokku paljud lähisuhtevägivalla all kannatavad naised, olenemata taustast. Rändetaust võib aga neid raskusi võimendada, eelkõige Eesti abisüsteemide vähese tundmise ja piiratud kohaliku tugivõrgustiku tõttu.

Ebakindlus selles, mida peetakse uues ühiskonnas tavapäraseks. Koosloometöötubades kirjeldati, et uues riigis elamine võib raskendada ka vägivalla äratundmist. Kui naine ei tea, millist käitumist peetakse Eestis paarisuhtes tavapäraseks või aktsepteeritavaks, ning tal puudub kohalik suhtlusvõrgustik, kellega oma kogemusi arutada, võib tal olla keerulisem hinnata, kas partneri käitumine on normaalne. Seega võib rändega seotud ebakindlus ja isolatsioon raskendada mitte ainult abi leidmist, vaid juba oma olukorra mõtestamist.

Eesti süsteemide vähene tundmine. Hiljuti Eestisse saabunud naine ei pruugi teada, kuidas toimivad politsei, sotsiaalteenused, lastekaitse või õigusabi, millised on tema õigused ning mida võib abi küsimine kaasa tuua. Nagu ütles üks Ukraina intervjueeritav, tundis ta ennast täiesti abituna ja kartis teha viga, sest ta ei saanud aru õigus- ja administratiivsest süsteemist. Selline

ebakindlus võib muuta abi otsimise keerulisemaks ka siis, kui naine on valmis oma olukorra muutmiseks samme astuma.

Naiste ootusi ja usaldust Eesti ametiasutuste vastu võivad mõjutada ka varasemad kogemused ametiasutustega nii Eestis kui ka päritoluriigis.

Piiratud kohalik võrgustik ja isolatsioon. Rändetaustaga naisel võib olla Eestis hõre tugivõrgustik, st vähem inimesi, kellelt küsida nõu või saada praktilist abi. Suur osa tema varasemast suhtlusvõrgustikust võib asuda teises riigis ning uute usalduslike suhete loomine võtab aega. Koosloometöötubades tõusis korduvalt esile rändega seotud üksildus ja isolatsioonitunne. Kui naisel puuduvad kohalikud inimesed, kelle poole pöörduda, võib tal olla keerulisem leida ajutist majutust, saada abi asjaajamisel või leida tuge vägivaldsest suhtest lahkumiseks.

Need tegurid võivad omakorda üksteist võimendada. Näiteks võib Eesti abisüsteemi mittetundmine olla suurem takistus siis, kui naisel ei ole ka kohalikku tuttavat, kellelt küsida, kuhu pöörduda või kuidas saadud juhistest aru saada.

Intervjuus kuulsime ka intervjueeritavatega samasse kogukonda kuuluvate naiste lugusid, kelle kohta räägiti, et nad ei julgenud politsei poole pöörduda, ei näinud muid võimalusi tuge saada ning lahkusid lõpuks Eestist oma päritoluriiki.

Kokkuvõttes ei ole rändetaustaga naiste kogetud lähisuhtevägivald ja selle mehhanismid fundamentaalselt erinev. Rändetaust võib aga lisada spetsiifilisi raskusi ning võimendada juba olemasolevaid takistusi, muutes abi otsimise, selleni jõudmise ja selle kasutamise keerulisemaks.

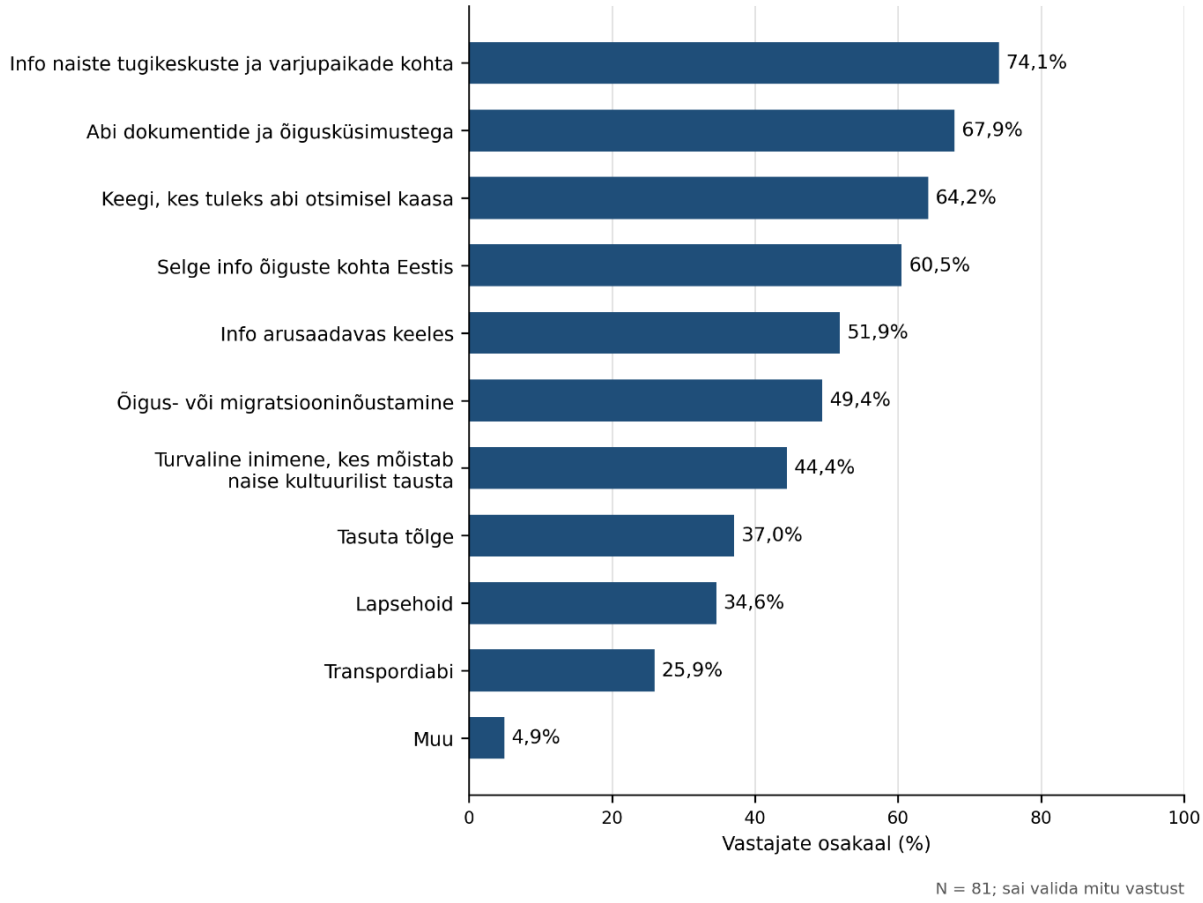
6. Mis võiks naisi aidata?

Küsitluses uurisime, mis võiks rändetaustaga naistel aidata abini paremini jõuda (N=81). Kõige sagedamini nimetati vajadust naiste tugikeskuste ja varjupaikade kohta käiva info järele (74,1%), st paljud vajaksid eelkõige teadmist juba olemasolevatest teenustest.

Samuti peeti oluliseks abi dokumentide ja õigusküsimustega (67,9%), inimest, kes tuleks abi otsimisel kaasa – st teatud sorti tugiisikut (64,2%), ning selget infot õiguste kohta Eestis (60,5%).

Üle poole vastanutest märkis, et neid aitaks, kui info oleks kättesaadav neile arusaadavamas keeles[5](51,9%) ning ligi pooled sooviks õigus- või migratsiooninõustamist (49,4%) ja turvalist inimest, kes mõistaks naise kultuurilist tausta (44,4%). Lisaks nimetati tasuta tõlke kasutamise võimalust (37%), lapsehoidu (34,6%) ja transpordiabi (25,9%).

[5] Küstluses on küll märgitud “native language” (esimene keel/emakeel), aga tõlgendame seda tulemust ettevaatlikult, sest vastajate keeletaust oli väga mitmekesine ning küsimus ei täpsustanud, millist keelt nad silmas pidasid. Arvame, et praktikas tähendab see eelkõige põhiteabe head kättesaadavust eesti, vene ja inglise keeles (võimalusel võib kaaluda teisi levinumaid keeli), koos võimalusega kasutada vajadusel tõlget teiste keelte puhul.

Joonis 1. Mis lihtsustaks rändetaustaga naistel Eestis abi otsimist (N=81; sai valida mitu vastust). Allikas: projekti küsitlus, küsimus 15.

Küsitluse vabavastustes, intervjuudes ja koosloometöötubades kirjeldati ka vajadust tasuta õigusabi, psühholoogilise toe ja tasuta ajutise majutuse järele.

Need vajadused ei olnud üksteisest eraldiseisvad: sageli vajabki naine korraga informatsiooni, emotsionaalset tuge, praktilist abi ja nõu, ning kedagi, kes aitaks tal järgmisi samme läbi mõelda.

Järgnevalt käsitleme lähemalt peamisi vajadusi, mis uuringus esile kerkisid.

6.1. Lihtsalt juurdepääsetav võimalus olukorda arutada

Abi ja nõu võib olla vaja juba enne seda, kui naine ise toimuvat vägivallaks nimetab või on valmis suhtest lahkuma, politseisse pöörduma või muid tõsisemaid samme astuma. Intervjuudes ja koosloometöötubades kirjeldati, kuidas vestlus psühholoogi või mõne usaldusväärse inimesega aitas naisel oma olukorda paremini mõista ning teadvustada, et ta ei pea seda aktsepteerima.

Seetõttu peeti oluliseks, et **naistel oleks võimalik arutada oma olukorda turvaliselt ja ilma surveta kohe midagi ette võtta**. Naine võiks saada välist peegeldust, tuvastada erinevaid võimalusi ja kaaluda, milliseid samme oleks tal võimalik astuda, ilma et ta esmalt ennast vägivalla ohvrina määratleks või oleks valmis nt suhtest lahkuma või politseisse pöörduma.

Siinjuures on oluline, et naine mõistaks juba enne kontakti võtmist, mis võib pöördumisele järgneda, nt kas ja millisel juhul pöördumine registreeritakse, kas info edastatakse teisele asutusele, kas see võib käivitada tema tahtest sõltumata mingi formaalse menetluse jne.

Koosloometöötubades väljendati korduvalt hirmu, et abi küsimine võib käivitada protsessi, mille järgmisi samme naine ei oska ette näha ja mille üle tal kontroll kaob. Seega oli oluline ka, et **esimene võimalus nõu küsida oleks võimalikult madala sisenemislävendiga**, võimaldaks olukorda arutada ning aitaks naisel mõista oma valikuid ja nende võimalikke tagajärgi.

6.2. Selge info erinevate teenuste kohta

Küsitluses väljendati kõige rohkem vajadust naiste tugikeskuseid ja varjupaiku puudutava info järele, kuid intervjuud ja koosloometöötoad näitasid, et **pelgalt teenuse telefoninumbrist või organisatsiooni nimest ei piisa**. Naised tahavad teada, millist abi konkreetses kohas pakutakse, kuidas teenusele pääseda ja mida on oluline arvestada.

Näiteks tunti puudust selgest infost varjupaikade tingimuste ja igapäevaelu korralduse kohta: millist tuge seal pakutakse, millised on viibimise tingimused ja reeglid ning mida naine peaks kaasa võtma või eelnevalt korraldama (sh nt soovitusi, kuidas lahendada lemmiklooma küsimus, kui lemmiklooma ei ole võimalik varjupaika võtta).

Samuti toodi välja, et kui varjupaiga kohta on avaldatud ainult telefoninumber või e-posti aadress, kuid puudub asukoht või selgitus, miks asukoht ei ole avalik, võib see tekitada täiendavat ebakindlust.

Laiemalt sooviti paremat ülevaadet sellest, millised tugiteenused on Eestis olemas, mille poolest need üksteisest erinevad, ning millise probleemiga kuhu pöörduda. Näiteks olid mitmed naised Ohvriabist kuulnud, aga ei intervjuudes ega töötubades ei ilmnenud enamasti selget arusaama sellest, mida Ohvriabi täpselt pakub. Samuti sooviti teada, millise murega võib politseisse pöörduda, mis on lastekaitse roll või kust leida lähisuhtevägivallaga tegelevaid psühholooge jne.

Oluliseks peeti ka praktilist teavet teenuste kasutamise tingimuste kohta. Naised soovisid teada, kas abi on tasuta ja konfidentsiaalne, ning mida pöördumisel küsitakse. Selline info aitab vähendada ebakindlust ning hinnata, kas ja kuidas teenuse poole pöörduda.

Seega peaks abivõimalusi tutvustav info aitama naisel **ette kujutada oma järgmisi samme**, mitte üksnes loetlema asutusi, kontaktandmeid ja teenuseid. Eriti kriisiolukorras on oluline, et info oleks esitatud lühidalt, konkreetselt ja samm-sammult.

Samuti on oluline teenuste tutvustamisel selgelt välja tuua, millist nõu ja tuge saab küsida juba enne suuremat kriis või otsust suhtest lahkuda, lahutada või politseisse pöörduda. Uuring näitab, et naised kahtlevad, kas nende olukord on abi saamiseks „piisavalt tõsine“ ja et nad vajavad valideerimist, et nõu ja tuge võib vajada ka inimene, kes alles püüab oma olukorda mõista.

6.3. Tugiisik, kes julgustab ja aitab emotsionaalselt

Uuringus ilmnes selgelt vajadus personaalse toe järele. Küsitluses märkis 64,2% vastajatest (N=81), et abi otsimist ei lihtsustaks mitte pelgalt veebileht, flaier või abiliin, vaid **inimene, kes julgustaks ja oleks toeks, sh tuleks abi otsimisel kaasa**. Sama mõte kordus intervjuudes ja töötubades erinevates vormides: tugiisik, mentor või lihtsalt inimene, kes aitaks aru saada, kust pihta hakata ja tuleks võimalusel esimesel korral kaasa, aitaks kontakti luua või hoiaks korraks käest kinni.

See on oluline roll, mh ka seetõttu, et vägivalda kogenud naiselt eeldatakse sageli iseseisvat tegutsemist just hetkel, kus ta peab toime tulema stressi, hirmu ja muude raskustega. Abi otsimine võib eeldada mitme asutusega suhtlemist, info kogumist ja keeruliste otsuste tegemist, seetõttu inimene, kes aitab järgmisi samme läbi mõelda ja vajadusel ka praktiliselt ette võtta, võib olla suureks väärtuseks.

Uuringus osalenud naiste kogemustes ei olnud nähtavat tugiisiku või juhtumikonsultandi rolli, kes aitaks eri teenuste vahel liikuda ja abivajadused tervikuna üle vaadata. See ei tähenda tingimata, et vastavat tuge ei ole olemas, kuid naiste kogemustes ei olnud see alati kättesaadav või äratuntav.

Kui personaalse toe teenust käesoleva seisuga ei ole olemas, ei tähenda see tingimata uue eraldiseisva teenuse loomist. Võimalik, et seda saaks kombineerida olemasolevatest teenustest (nt huvikaitse organisatsioonid, kultuurimediaatorid, sotsiaaltöötajad, tugiisikud, rahvusvahelised majad/rändekeskused). Oluline on, et naisel oleks võimalik saada järjepidevat juhendamist ja tuge, olgu selle pakkujaks mõni olemasolev spetsialist, tugiisik või muu usaldusväärne abistaja.

6.4. Praktilised tingimused peavad võimaldama abi kasutada

Abi kasutamine sõltub ka praktilistest võimalustest. Küsitluses (N=81) märkis 34,6% vastajatest, et abi otsimist lihtsustaks abi lapsehoiuga, lisaks 25,9% tahaks abi transpordiga. Lapsehoiu vajadus tõusis esile ka ühes koosloometöötoas. Küsitluse vabavastustes kirjeldati, kui ajamahukas võib olla erinevate lahenduste otsimine ning kui keeruline on ühendada abi otsimist töötamise ja laste eest hoolitsemisega.

Eriti selgelt tõusis esile **õigusliku ja asjaajamisega seotud toe vajadus**. Küsitluses pidas 67,9% vastajatest oluliseks abi dokumentide ja õigusküsimustega, 60,5% selget infot oma õiguste kohta Eestis ning 49,4% õigus- või migratsiooninõustamist. Avatud vastustes kirjeldati muu hulgas raskusi taskukohase õigusabi leidmisel ning vajadust mõista, milline oleks migratsioonistaatus pärast lahutust. Õigusabiga seotud teemade tähtsust rõhutati ka intervjuudes ja koosloometöötubades.

Intervjuudes nimetati ka teisi praktilisi küsimusi, mis mõjutavad naise võimalusi vägivaldsest suhtest lahkuda: uue eluaseme leidmine (sh tagatisraha ja ettemaksu tasumine), töökoht ja sissetulek, laste kool ja igapäevane toimetulek ning mõnel juhul ka lemmikloomad või eakad vanemad, kelle eest tuleb hoolitseda.

Need võivad esmapilgul tunduda lähisuhtevägivallaga seotud abiteenusest eraldiseisvatena, kuid naise jaoks on need sageli otseselt seotud võimalusega vägivallast lahkuda ja iseseisvalt toime tulla. Rändetaustaga naise puhul võivad omavahel põimuda lähisuhtevägivald, lahutus, lastega seotud küsimused, elamisluba, eluase ja finantssõltuvus.

Kuigi institutsionaalselt võivad need kuuluda väga erinevate asutuste ja spetsialistide vastutusalasse, on naise jaoks need üks suurem pusa, mida ta peab hakkama harutama. Seetõttu oleks hea, kui abistamisel saaks arvestada ka praktiliste tingimustega, mis võimaldavad järgmisi samme astuda. See eeldab kas eri valdkondi ühendavat kompetentsi või vähemalt toimivat koostööd ja suunamist teenuste vahel.

6.5. Abi peab olema keeleliselt ja emotsionaalselt ligipääsetav

Keeleoskuse mõju abi otsimisele ja saamisele käsitleti põhjalikumalt eelmises peatükis. Abi kasutatavuse seisukohalt on aga oluline, et naisel oleks võimalik mitte ainult lugeda üldist infot, vaid ka rääkida oma olukorrast, saada nõustamist ning mõista keerulisi otsuseid keeles, milles ta suudab seda teha ka stressiolukorras.

Lisaks keelelisele ligipääsetavusele peeti oluliseks seda, et abistav inimene mõistaks naise tausta ja olukorda. Küsitluses märkis 44,4% vastajatest, et neid aitaks turvaline inimene, kes mõistab nende kultuurilist tausta. See ei tähenda tingimata vajadust samast päritolukogukonnast spetsialisti järele – nagu eelmises peatükis käsitletud, võib kogukonnasisene seotus mõnikord hoopis takistuseks olla.

Küll aga viitab see vajadusele, et abistavtel spetsialistidel ja ametnikel oleks arvestada sellega, et naise arusaam peresuhetest, lahutusest, institutsioonidest või abi küsimisest võivad olla erinevad ning et häbi, kogukonna reaktsioon või hirm mitte olla mõistetud võivad mõjutada valmisolekut oma kogemusest rääkida. Ühtlasi on väga oluline, et naise olukorda püütakse mõista ja tema kohta ei tehta eeldusi üksnes päritolu või kultuuritausta põhjal. Kokkuvõtlikult tähendab see **oskust töötada kultuuritundlikult**.

7. Kuidas võiks info ja abi naisteni jõuda?

Kuna naisel võib võtta aega, enne kui ta endaga toimuvat lähisuhtevägivallana näeb, samuti on stressiolukorras inimese võime infot vastu võtta ja meelde jätta piiratud, ei pruugi piisata sellest, et info lähisuhtevägivalla ja abivõimaluste kohta on olemas veebilehel. Uuringus osalenud naiste ettepanekutest kerkis esile vajadus, et info **võiks jõuda naisteni korduvalt ja eri kanalites ning erinevates eluetappides.**

Intervjuudes ja koosloometöötubades nimetati võimalike infokanalitena nii ametiasutusi ja teenuseid, millega rändetaustaga naised kokku puutuvad kui ka igapäevaseid suhtluskanaleid ja avalikku ruumi. Esimesse kategooriasse kuuluvad nt kohanemisprogramm, migratsiooni- ja nõustamiskeskused, kohaliku omavalitsuse teenused, tervishoiuteenused (nt perearst, füsioterapeut, kliinik, EMO) ja õppeasutused (sh laste koolid ja lastevanematele suunatud tegevused).

Teise gruppi kuuluvad sotsiaalmeedia, raadio, avalik reklaam, kohalikud lehed ja trükimaterjalid. Võimalike kanalitena toodi välja ka sisserändajaid koondavaid kogukonnagruppe (nii üldiseid *expat*-gruppe kui ka nt päritolumaade vm tunnuse järgi ühendavaid gruppe nagu nt Ukraina naised Eestis vms), kirikuid, aga ka avalikku ruumi (apteeke, kaubanduskeskusi, bussipeatusi, raamatukogusid, postkontoreid).

Kõiki neid tuleks käsitleda uuringu osalejate ettepanekutena, mitte tõendina konkreetsete kanalite efektiivsuse kohta. Siiski viitavad nad olulisele ühisele põhimõttele: info võiks olla nähtav kohtades, kuhu naine satub ka muul põhjusel, mitte vägivalla või kriisiga seoses.

Sõnum peab aitama naisel olukorda ära tunda. Intervjuudes ja koosloometöötubades rõhutati, et naine ei pruugi ennast lähisuhtevägivalla kohta käiva info sihtrühmana alati ära tunda, eriti kui ta kogeb peamiselt kontrolli, alandamist, seksuaalset sundi, finantsilist sõltuvust või hirmu, mitte füüsilist vägivalda. Naised soovitasid lisaks vägivallateemalisele sõnastusele kasutada ja teisi

väljendeid, mis pigem on suunatud kogemuse kirjeldamisele, nagu nt „Kas sa tunned end suhtes turvaliselt?“, „Kas partner kontrollib sinu raha, telefoni või liikumist?“ või rääkida kontrollist, toksilisest suhtest, suhteprobleemidest jms. Ka visuaalides võiks viidata mitte ainult füüsilisele vägivallale, vaid ka teistele olukordadele, mille kaudu naine võib enda kogemuse ära tunda.

Sõnastus mõjutab ka info leitavust, sest kui naine ei määratle enda kogemust vägivallana, ei hakka ta internetist nende märksõnadega (nt *abuse* või *violence*) infot otsima, pigem võib ta otsida infot lahutuse, laste hooldusõiguse, suhteprobleemide, kontrolliva partneri, sunnitud seksi, elamisloa või õigusabi kohta. Seetõttu võiks abistav info olla leitav ka nende võtmesõnade kaudu.

Info pakkumine võiks suurendada turvatunnet. Infot pakkudes peab selgelt välja ütlema, mis tingimustel seda pakutakse - st mitte ainult ütlema, kuhu pöörduda, vaid vähendama ka hirmu pöördumise enda ees (sh kes infot näeb, kas nimi registreeritakse, kas partner saab teada ja kas kontakti võtmine käivitab automaatselt mõne menetluse). Mitmed naised ütlesid, et nad ei tunne end turvaliselt isegi sotsiaalmeedias anonüümselt postitades.

Oluliseks peeti ka seda, et abistav inimene annaks selgelt märku, et temaga võib lähisuhtevägivalla või ebaturvalise suhte teemal rääkida. Naine ei pruugi ise teada, et näiteks sotsiaaltöötaja, tervishoiutöötaja või mõni muu spetsialist saab teda selles küsimuses nõustada või sobiva abini juhatada. Hea näitena toodi välja ka EMO (vt ptk 4.1)

Info sihtgrupiks võiksid olla ka naist ümbritsevad inimesed. Sõbrad, kolleegid ja tuttavad võivad märgata, et midagi on valesti, või olla esimesed, kellele naine oma olukorrast räägib. Küsitluses märkisid mitmed vastajad, et nad teavad Eestis teisi rändetaustaga naisi, kes võivad kogeda lähisuhtevägivalda. Mõned olid oma murest neile rääkinud, teised kõhklesid seda tegemast ning paljud ei teadnud, millist abi soovitada.

Sõbrad, kolleegid ja teised usaldusväärsed inimesed võivad olla olulised vahendajad abi leidmisel. Seetõttu võiks kommunikatsiooni abivõimaluste kohta sihtida ka naisi ümbritsevatele inimestele („Kui sa muretsed enda lähedase inimese, sõbra või kolleegi pärast ja arvad, et ta kogeb kodus vägivalda…“) ja see võiks sisaldada lihtsaid soovitusi selle kohta, mida teha siis, kui on mure kellegi teise pärast – kuidas teemat turvaliselt tõstatada või kust vajadusel nõu saada.

Kokkuvõttes viitavad uuringus osalenute kogemused ja ettepanekud vajadusele, et abi puudutav kommunikatsioon oleks **ennetav, korduv, eri kanalites ja võimalikult madala lävendiga**. See peaks aitama naisel ennast sihtgrupina ära tunda, selgitama pöördumise tagajärgi, ning võimaldama turvalist esimest kontakti, eeldamata, et naine on juba valmis enda kogemust vägivallaks nimetama või ametlikku protsessi alustama.

8. Mida saavad teha erinevad osapooled

Uuringu tulemused viitavad vajadusele muuta rändetaustaga naiste jaoks **olemasolevad teenused lihtsamini äratuntavaks, ligipääsetavaks ja omavahel paremini seotuks**.

Üheks kesksekspõhimõtteks on, et abi saamine ei tohiks sõltuda üksnes sellest, kas kriisiolukorras naine oskab ise leida õige teenuse või küsida õiget abi. Abivõimalusi ja võimalikke (jätku)teenuseid tuleks proaktiivselt tutvustada ning vajadusel aidata naisel teenusega kontakti luua.

Teiseks, naine ei jõua abi otsides alati kohe lähisuhtevägivallale spetsialiseerunud teenuseni. Tema esimene kontakt võib olla politseinik, perearst, sotsiaaltöötaja, rändenõustaja, jurist, ülikooli töötaja või mõne kogukonnaorganisatsiooni esindaja.

Loomulikult ei pea kõik osapooled oskama ise pakkuda spetsialiseeritud abi, kuid nad võiksid osata võimalikku vägivallakogemust märgata, turvaliselt küsida ja hinnanguid andmata kuulata, selgitada järgmisi samme ning aidata naisel jõuda sobiva teenuseni.

Uuringus ilmnes korduvalt, et naise abiteekonnal võis otsustavaks osutuda just konkreetne inimene, mitte tingimata seetõttu, et ta ise vajaliku abi pakkus, vaid seetõttu, et ta kuulas, võttis muret tõsiselt ja aitas järgmise sammu astuda.

Järgnevalt toome välja uuringu tulemustest lähtuvalt mõned ettepanekud erinevatele osapooltele.

8.1. Spetsialiseeritud ja kriisiteenused

Politsei

Politsei on rändetaustaga naiste jaoks üks nähtavamaid ametlikke abiallikaid. Küsitluses valiti politsei ja naistevarjupaigad kõige sagedamini kolme usaldusväärsema abiallika hulka. **Seetõttu on eriti oluline, et esimene kokkupuude politseiga jt usaldusväärsetena tunduvate teenustega tugevdaks usaldust, mitte ei vähendaks seda**. Esimene kogemus võib mõjutada ka seda, kas naine julgeb edaspidi uuesti abi otsida.

Uuringus kirjeldati nii häid kui ka puudulikke kokkupuuteid politseiga. Positiivselt hinnati kiiret reageerimist, selgeid selgitusi ning konkreetset abi turvalisuse tagamisel; negatiivsete kogemuste korral jäi naistele ebaselgeks, miks politsei ei saa vajalikku abi pakkuda, kuidas toimunut dokumenteerida või mida peaks edasi tegema.

Seetõttu oleks väga hea, kui politsei saaks (lisaks vahetutele turvameetmetele) suunata naise ka edasi: selgitada lühidalt, millised on naise valikud pärast väljakutset, kuidas esitada avaldus või säilitada tõendeid, kust leida spetsialiseeritud tuge (psühholoogilist, õigusliku või praktilist).

Rändetaustaga naiste puhul tuleks pöörata eraldi tähelepanu **elamisloa ja rändestaatusega seotud hirmudele.** Uuringus kirjeldati kartust, et politseisse pöördumine võib mõjutada elamisloa või ajutise kaitse pikendamist. Seetõttu oleks oluline, et naised saaks usaldusväärset selgitust politseisse pöördumise võimalike tagajärgede kohta ning vajadusel suunamise pädeva rändeõigusliku nõustaja juurde.

Ohvriabi, naiste tugikeskused ja varjupaigad

Spetsialiseeritud teenused on lähisuhtevägivalda kogevate naiste jaoks keskse tähtsusega, kuid uuring näitab, et enne pöördumist ei pruugita teada, millist abi konkreetne teenus pakub. Varjupaikade osas saadakse aru üldisest eesmärgist – st see on majutuskoht, aga on palju väga praktilisi küsimusi, Ohvriabi rolli täpsustamine on aga väga oluline, sest sellest ei teatud praktiliselt midagi ega osatud hinnata, millistes olukordades sinna pöörduda või millist tuge sealt võib saada.

Seetõttu võiks teenuseid tutvustav info anda lühikese ja praktilise ülevaate sellest, kellele teenus on mõeldud, millist abi pakutakse, millised on pöördumise tingimused ning mida võib pärast

kontakti võtmist oodata. Ohvriabi puhul oleks eriti oluline selgitada, et ühendust võib võtta ka nõu küsimiseks, ning näidata, milliste teiste teenuste või võimaluste juurde võib Ohvriabi kaudu jõuda.

Varjupaiga osas vajavad naised (lisaks teadmisele, et seal n võimalik saada turvalist majutust) nt ka infot selle kohta, kuidas sinna pääseda, kuidas majutus välja näeb, mitmekesi ühes ruumis elatakse, kui kaua võib varjupaigas viibida, kas seal saab süüa, kas pakutakse nõustamist, ning millised võimalused on, kui saabuda lastes või lemmikloomadega. Samuti tuleks selgitada, kas naiste tugikeskusest või varjupaigateenuse pakkujalt saab küsida nõu ka juhul, kui majutust ei vajata.

Info peaks olema arusaadav nii enne pöördumist kui ka teenuse kasutamise ajal. Kuna kriisihetkel võib olla keeruline palju uut teavet vastu võtta, võiks olulisi selgitusi pärast esmase olukorra stabiliseerumist korrata. Eriti tähtis on aidata naisel mõista järgmisi samme ning vajadusel jõuda vajadustele vastava õigusliku, psühholoogilise, rändealase või sotsiaalse abini. Pelgalt järgmise teenuse kontaktandmete andmisest ei pruugi piisata, kui naine ei oska ise ühendust võtta või vajalik teenus ei ole talle tegelikult kättesaadav.

Keeleline ligipääsetavus ja kultuuritundlik suhtlus

Nii politsei kui ka teiste kriisiteenuste puhul on oluline, et naine teaks juba enne pöördumist, millistes keeltes saab suhelda (nt helistades) ja kas vajadusel on võimalik kasutada tõlki. Kuna kriisiolukorras on inimese suutlikkus võõrkeeles infot vastu võtta väiksem, siis võiks kaaluda sobiva tõlkeabi kättesaadavust ning töötajate koolitamist nt kuidas kasutada tõlkeprogramme nii, et minimeerida valestimõistmist, samuti keeleteadlikkuse osas, et keel, milles nad räägiksid, oleks rändenaise jaoks võimalikult selge ja lihtne (sh osata rääkida lihtsas eesti, inglise, vene keeles).

Samuti peaksid abistavad spetsialistid olema valmis olukordadeks, kus erinevad kultuurilised normid, ootused või suhtlusviisid võivad tekitada arusaamatusi. Oluline on selgitada toiminguid ja otsuseid arusaadavalt, kontrollida, kas naine on neist aru saanud, ning vältida eeldusi tema olukorra või vajaduste kohta üksnes päritolu või kultuuritausta põhjal.

Kui kasutatakse tõlki (ja eriti amatöörtõlki), peab veenduma, et tõlk mõistab oma vaikimiskohustust, samuti on oluline, et ametnik oskab tõlgiga töötada.

8.2. Teised võimalikud esimesed kontaktid

KOV, sotsiaaltöötajad, lastekaitse

KOV töötjad võivad naistega puutuda nt toetuste, eluaseme registreerumise või lastehoiud või -haridusega seotud küsimuste kaudu.

Kuigi KOV töötajad ei pea olema lähisuhtevägivalla spetsialistid, saavad nad **olla ukseks järgmistele teenustele,** st aidata naisel jõuda sobiva abini. Selleks on oluline, et naine teaks, milliste muredega võib nt sotsiaaltöötaja poole pöörduda. Oleks hea, kui KOV töötajad saaks muude küsimuste lahendamisel viidata ka sellele, kust leida infot lähisuhtevägivallaga seotud abivõimaluste kohta.

Eriti oluline on selgitada lastekaitse rolli ja sekkumise võimalikke tagajärgi. Uuringus kirjeldati olukorda, kus lastekaitsespetsialist pakkus lapsele psühholoogilist tuge, kuid naine tõlgendas seda ohuna, et laps võidakse temalt ära võtta. Sellistes olukordades võib kontakti eesmärgi, konfidentsiaalsuse ja võimalike järgmiste sammude arusaadav ja läbipaistev selgitamine vähendada hirmu ning suurendada valmisolekut abi vastu võtta.

Tervishoiutöötajad

Tervishoiuasutused on olulised võimalikud kontaktpunktid, sest tõenaäolselt enamik naisi jõuab mingil ajal perearsti juurde või erakorralise meditsiini osakonna, günekoloogi, vaimse tervise spetsialisti või lapse arsti juurde.

Seetõttu võiks tervishoiutöötajatel olla suurem roll võimaliku vägivalla märkamisel ning vajadusel turvalisel ja privaatsel küsimisel (vt nt uuringus kirjeldatud positiivset EMO kogemust, ptk 4.1).

Seetõttu oleks väga tervitatav, kui tervishoiuasutused võiksid võimalusel mainida ka lähisuhtevägivalla probleemi ning kui vaja, anda lühidalt infot abivõimaluste kohta. Samuti on oluline selgitada, milline patsiendi jagatud info on konfidentsiaalne ja millistel juhtudel võidakse seda teistele osapooltele edastada. Nt kuna perearst on sageli mehel ja naisel sama (ja kui mees on Eestist, siis perearsti suhe mehega võib olla väga pikk), võib naine eeldada, et kui ta jagab infot perearstiga, saab sellest teada ka tema elukaaslane.

Rände- ja lõimumisteenused ning kohanemisprogramm

Rändetaustaga naised võivad pärast Eestisse saabumist kokku mitmete rände- ja lõimumisteenustega, nt migratsiooninõustamise, kohanemisprogrammi, rahvusvaheliste majadega/rändekeskustega, pagulaste toetamiseks mõeldud organisatsioonidega jms. Need kontaktid pakuvad võimalust jagada infot õiguste ja abivõimaluste kohta juba enne võimaliku kriisi tekkimist.

Eriti oluline on, et info jõuaks naiseni iseseisvalt, mitte üksnes tema partneri vahendusel. Intervjuudes kirjeldati olukordi, kus Eestisse abikaasa kaudu saabunud naise eest korraldas partner ametiasutustega suhtlemise ja asjaajamise. Seetõttu ei pruugi naine saada vahetult teavet oma õiguste, kohanemisprogrammi või muude abivõimaluste kohta.

Pea ainuke koht, kuhu naine kindlalt jõuab, PPA (elamisloakaardi väljastamisel) ja seega võiks kaaluda, kas seejuures oleks võimalik juhtida naise tähelepanu vähemalt kohanemisprogrammile ja öelda, et seal saab ta infot oma õiguste kohta (info kohanemisprogrammi kohta saadetakse üldiselt uussisserändaja e-mailile, aga ka need võivad liikuda abikaasa kaudu).

Kohanemisprogrammil on eriline koht infoökosüsteemis. Kohanemisprogrammi suunatakse kõiki uussisserändajaid ja mõnele rändegrupile on see isegi kohustuslik. Balti Uuringute Instituudi 2026. aasta kohanemisprogrammi hindamise käigus tehtud intervjuudes ja vaatlustes ilmnes, et sageli ei käsitletud koolitustel lähisuhtevägivalla teemat, kuigi see oli programmi ühe teemana ette nähtud. Programmi elluviijatega tehtud intervjuud näitasid, et teemat ei peetud prioriteetseks ning kõik koolitajad ei arvestanud sellega, et lähisuhtevägivalda kogev inimene ei pruugi ise selle kohta proaktiivselt küsimusi esitada.

Veelgi enam: igas kohanemisprogrammi moodulis räägitakse elamislubadest ja rändetaustaga naiste murede seas on elamisloa kaotamine lahutuse korral üks peamisi.

Elamisloa teema juures ei räägitud lahutamisest (sh lähisuhtevägivalla tõttu), kuigi see võib olla oluline info. Samuti tutvustatakse kohanemisprogrammis küll olulisi telefoninumbreid (nt 112), kuid seda saaks siduda laiemalt politsei usaldamisega, sh arutada, kas see võib kaasa tuua elamisloa kaotamise.

Kuigi kohanemisprogrammi kirjalikes materjalides ("käsiraamatutes") on lähisuhtevägivalda lühidalt käsitletud, näitas hindamine, et materjalidele juhiti koolitustel tähelepanu erineval määral. Seetõttu ei pruugi osalejad teada, et need sisaldavad ka lähisuhtevägivalla kohta käivat infot.

Loomulikult ei ole kohanemisprogrammi roll põhjalikku lähisuhtevägivalla-alast infot jagada. Küll aga võiks programm järjepidevalt edastada mõned põhisõnumid: milline käitumine võib olla vägivald või kontroll, kust saab turvaliselt nõu otsida, ning millised tagajärjed võivad olla politsei kutsumisel elamisloa suhtes. Eriti oluline on selgitada, kust saada nõu olukorras, kus naise elamisõigus on seotud abikaasaga. Kuna naised rõhutasid ikka ja jälle, kui palju efektiivsem on see, kui teemast räägitakse, mitte lihtsalt ei suunata kirjaliku materjali poole, on oluline, et ainsaks infoallikaks ei jääks kirjalikud materjalid.

Kõik rändetaustaga naised ei osale kohanemisprogrammis. Seetõttu on oluline jagada põhiteavet ka teiste rände- ja lõimumisteenuste kaudu.

Ülikoolid, rändekeskused ja kogukonnaorganisatsioonid

Ülikoolid ja teised õppeasutused võiksid lisada välisüliõpilaste orientatsioonitegevustesse ning nõustamisteenustesse lühikese info lähisuhtevägivalla korral kättesaadava abi kohta. Samuti võiksid üliõpilastega töötavad spetsialistid teada, kuhu suunata inimene ebaturvalise suhte või vägivalla kohta täpsemat nõu saama.

Sarnane roll võiks olla rahvusvahelistel majadel, rändekeskustel ning rändetaustaga inimestega töötavatel vaba- ja kogukonnaorganisatsioonidel. Need organisatsioonid ei pea ise pakkuma spetsialiseeritud lähisuhtevägivallaabi, kuid võiksid osata naise muret turvaliselt kuulata, selgitada peamisi abivõimalusi ja ehk isegi aidata vajadusel sobiva spetsialistiga ühendust võtta.

Uuringus väljendatud personaalse toe vajadusest lähtudes võiks kaaluda ka võimalusi pakkuda naisele turvalist tugiisikut, kes aitaks esimest kontakti luua või vajadusel mõnda asutusse kaasa läheks. Sellist tuge võiks pakkuda olemasolevate teenuste ja organisatsioonide koostöös.

Rändekeskused jt asjakohased organisatsioonid võiksid kaaluda ka toetavate kogemusgruppide korraldamist. Seejuures on oluline pöörata suurt tähelepanu osalejate turvalisusele, konfidentsiaalsusele ja professionaalsele modereerimisele, et vältida täiendavat kahju või taastraumeerimist.

Lisaks võiksid need organisatsioonid jagada baasinfot ka inimestele, kes tunnevad muret mõne sõbra, kolleegi või tuttava pärast. Nagu uuring näitas, võivad ümbritsevad inimesed olla olulised abi leidmise toetajad, kuid nad ei pruugi teada, kuidas teemat turvaliselt tõstatada või mida soovitada.

Kõigi nende osapoolte puhul on oluline, et lähisuhtevägivallaolukorras naise edasisuunamine oleks võimalikult toetatud. Pelgalt telefoninumbri andmise asemel võiks selgitada, miks järgmine teenus võib aidata, kuidas sinna pöörduda ja mida seal oodata.

Õigusabi pakkujad

Sobiva ja taskukohase õigusabi leidmine oli üks uuringus selgelt esile tõusnus vajadusi. Naiste probleemid ei piirdunud sageli ühe õigusvaldkonnaga: samaaegselt võisid tekkida küsimused lahutuse, laste, elatisraha, elamisloa, dokumentide, eluaseme ja mõnikord ka piiriüleste õigussuhete kohta. Uuringus kirjeldati raskusi nii sobiva kompetentsiga juristi leidmisel kui ka õigusabi eest tasumisel; tagasiside tasuta õigusabi kohta ei olnud entusiastlik: spetsialist oli kena naise vastu, aga ajaliselt väga piiratud ja piiratud kompetentsiga.

Oleks oluline, et vähemalt esmane õigusnõustamine aitaks naisel olukorda tervikuna kaardistada. Naine vajab ülevaadet sellest, millised õiguslikud küsimused võivad olla omavahel seotud, millised on võimalikud järgmised sammud ja kust leida vajalikku nõustamist.

Kui ühe teenuse raames ei saa kõiki teemasid lahendada (nt ei ole mitmikkompetentsiga spetsialisti), peaks suunamine järgmise pädeva spetsialistini olema võimalikult toetatud. Rändetaustaga naiste puhul on eriti oluline, et **pereõiguse ja migratsiooniõiguse küsimusi ei käsitletaks teineteisest täiesti eraldiseisvana**, sest paljude naise reaalsuses võivad lahutuse, laste ja elamisõigusega seotud otsused olla tihedalt seotud.

Ühine põhimõte erinevatele osapooltele

Olenemata sellest, millise asutuse või organisatsiooni poole naine esimesena pöördub, võiks kontakt täita kolme põhiülesannet: **kuulata naist ja võtta tema muret tõsiselt, selgitada tema võimalusi ning aidata tal jõuda järgmise sobiva abini**. Spetsialiseeritud abi ei pea pakkuma iga organisatsioon, kuid oluline on, et naine ei jääks pärast esimest kontakti üksi küsimusega, mida edasi teha.

9. Kokkuvõtteks

Uuringus kirjeldatud kogemused näitavad, et paljud lähisuhtevägivallaga seotud raskused – hirm, häbi, majanduslik sõltuvus, mure laste pärast ja ebakindlus suhtest lahkumise ees – ei ole omased üksnes rändetaustaga naistele. Rändetaust võib aga neid takistusi võimendada ja lisada uusi. Naine ei pruugi tunda Eesti abisüsteemi, institutsioone ega oma õigusi, tal võib olla vähe kohalikke tugisuhteid ning keelebarjäär võib raskendada nii abi otsimist kui ka selle kasutamist.

Samas osa takistusi on ka otseselt seotud rändetaustaga. Nende hulka kuuluvad eeskätt ebakindlus elamisõiguse ja elamisloa säilimise suhtes ning olukorrad, kus partner kasutab elamisloast ilma jäämist või riigist väljasaatmise ähvardust kontrollivahendina. Rändetaustaga naistel võivad tekkida ka spetsiifilised piiriülesed õiguslikud ja administratiivsed küsimused, näiteks teises riigis sõlmitud abielu, laste hooldusõigus eri riikide vahel või partneri kontroll dokumentide üle.

Samuti kirjeldasid naised hirmu, et sisserändajaid võidakse Eesti partneriga võrreldes vähem uskuda või et nad ei oska tundmatus õigus- ja haldussüsteemis oma õigusi kasutada, seda võib omakorda raskendada ka piiratud eesti keele oskus.

Rändeolukorras võib erilise tähenduse omandada ka päritolukogukond – nii toetava lisaressursina, kui ka takistusena. Kui kohalik keele- või kultuurikogukond moodustab suure osa naise tugivõrgustikust, võib hirm hukkamõistu, kuulujuttude või kogukonnast eemaldumise ees abi otsimist täiendavalt takistada.

Uuringu keskne järeldus on, et abi olemasolu ei tähenda veel, et naine selleni jõuab või saab seda tegelikult kasutada.

Abi juurde jõudmine hõlmab mitut sammu: naine peab kõigepealt probleemi ära tundma, teadma või leidma sobiva koha, kuhu abi saamiseks pöörduda, julgema kontakti võtta ning seejärel suutma kasutada pakutavat abi ning vajadusel liikuda järgmise vajaliku teenuse juurde. Üheks läbivaks probleemiks lisaks spetsiifilise abi puudumisele olidki katkestused erinevate abietappide vahel. Naine võis jõuda ühe spetsialisti või teenuseni, kuid jääda seejärel üksi küsimusega, mida edasi teha. See tähendab, raskusi võis tekkida igas etapis, eriti aga üleminekul ühelt sammult või teenuselt järgmisele.

Teenuse veebilehekülg või telefoninumber üksi ei lahenda seda probleemi isegi kui naine selleni jõuab; vaja on arusaadavat infot selle kohta, mida teenus teeb ja mis pärast pöördumist juhtub, praktilist tuge ning vajadusel inimest, kes aitab järgmise sammuni jõuda.

Naiste kirjeldustes ja ettepanekutes tõusis seetõttu esile vajadus selge ja arusaadava info, turvalise esmase nõustamise, personaalse toe ning praktiliselt kasutatavate teenuste järele. Oluline on, et naine saaks nõu küsida juba enne, kui ta on valmis oma kogemust vägivallana määratlema või suhtest lahkuma, ning mõistaks, millised võivad olla pöördumise järgmised sammud ja tagajärjed.

Seetõttu on peamine väljakutse teha olemasolev süsteem rändenaistele **paremini äratuntavaks, mõistetavaks, ligipääsetavaks ja läbitavaks**. Iga naisega kokku puutuv spetsialist ei pea olema lähisuhtevägivalla ekspert, kuid oluline on osata muret märgata, turvaliselt kuulata ja tõsiselt võtta, selgitada võimalusi ning aidata tal jõuda järgmise sobiva abikohani. Nii väheneb oht, et naine jääb vajaliku abita üksnes seetõttu, et ta ei teadnud, kelle poole pöörduda, mida küsida või kuidas edasi liikuda.

Uuring on loodud Balti Uuringute Instituudi (IBS) ja MTÜ Rahvusvahelise Maja (International House Tartu) ühisprojekti *“Mapping of needs of migrant women living in Estonia, and empowering the women, and creating materials for organisations working with migrant women”* (leping nr V1-KV2-[EST]-010) raames.

Projekti toimumisaeg on 1.04.2026-31.03.2027 ja seda rahastab “VEIKIAM! / VEICAM! / KOOS LAHENDUSTENI!” programm, mis on osaks EL poolt rahastatud GrassRoots projektist.

Eestis haldab programmi Tartu Naiste Tugi- ja Teabekeskus (NTTK) koos Avatud Eesti Fondiga.